

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Mezi islámem, tradicí a Západem: Obraz a
utváření identity kuvajtské poválečné generace**

Bc. Veronika Mrázková

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce

**Mezi islámem, tradicí a Západem: Obraz a
utváření identity kuvajtské poválečné generace**

Bc. Veronika Mrázková

Vedoucí práce:

Mgr. Daniel Křížek, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Kuvajt, duben 2014

.....

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce Mgr. Danielu Křížkovi, Ph. D. za důvěru, kterou ve mně vložil. Dále bych chtěla poděkovat dr. Khaledovi al-Fadhli z Kuvajtské univerzity za poskytnutí cenných informací a za čas, který mi věnoval.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 TEORIE A METODOLOGIE	5
2.1 Teoretický základ práce.....	5
2.1.1 Identita	5
2.1.1.1 Identita jako multidisciplinární fenomén	6
2.1.1.2 Co je identita a jak ji zkoumat?	7
2.1.1.3 Pojetí identity v této práci	9
2.1.2 Západ	13
2.1.3 Záliv	14
2.1.3.1 Globalizace a Záliv.....	15
2.2 Metodologie terénního výzkumu	15
2.2.1 Metodologie výzkumu o obrazu života.....	16
2.2.2 Metodologie výzkumu o vytváření identity	18
3 HISTORIE STÁTU KUVAJT	19
3.1 Původ a vznik státu Kuvajt.....	20
3.2 Nezávislost a moderní Kuvajt	22
3.3 Irácká invaze a první válka v Zálivu	23
3.4 Poválečné období	25
4 TRADIČNÍ KUVAJTSKÁ SPOLEČNOST A SOCIÁLNÍ REALITA	26
4.1 Společnost před objevem ropy.....	27
4.2 Moderní kuvajtská společnost.....	28
4.3 Současná sociální realita	30

5	OBRAZ POVÁLEČNÉ GENERACE	33
5.1	Rodina, výchova a vzdělání.....	34
5.1.1	Jazyk mladé generace.....	38
5.2	Životní styl mladé generace	39
5.2.1	Volný čas a záliby	41
5.2.1.1	Kuvajtští mladí muži	41
5.2.1.2	Kuvajtské dívky	43
5.2.1.3	Zábava v ilegalitě	45
5.2.1.4	Cestování.....	46
5.2.2	Moderní technologie	48
5.3	Sexualita	50
5.3.1	Možnosti seznámení.....	54
5.3.2	Místa setkávání.....	56
5.3.3	Perspektiva předmanželských vztahů	56
5.3.4	Intimní aktivity v rámci předmanželských vztahů.....	58
5.3.5	Homosexualita.....	59
6	VYTVÁŘENÍ IDENTITY POVÁLEČNÉ GENERACE	60
6.1	Vztah ke Kuvajtu	60
6.2	Vztah ke společnosti.....	62
6.3	Vztah k rodině.....	65
6.4	Vztah k islámu	66
6.5	Otázka budoucnosti.....	67
7	ZÁVĚR	70
8	POZNÁMKY	74
8.1	Seznam použitých zkratk	74

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	74
9.1 Primární zdroje.....	74
9.2 Sekundární zdroje.....	74
10 RESUMÉ	77

1 ÚVOD

Kuvajt, rozlohou nevelká země v severní části Perského zálivu, patřila od nálezů ropy k významným světovým socioekonomickým hráčům. Vpád iráckých vojsk a půlroční okupace v roce 1991 však tuto situaci přerušily a přinesly mnoho změn, které se samozřejmě dotkly celého regionu, především však samotného Kuvajtu a jeho obyvatelstva. To bylo poprvé od své nezávislosti a rostoucího blahobytu konfrontováno se svou zranitelností a možným ohrožením v podobě sousedních velmocí. Po této válce v Zálivu země silně upevnila vztahy se Západem, a především s USA, které na jejím území vybudovaly svou vojenskou základnu a jejichž vliv je v zemi dodnes značný.

Objektem výzkumu této práce je poválečná generace, narozená na počátku devadesátých let v době invaze a v následujících letech, která představuje novou a významnou část kuvajtské společnosti. Tato generace je aktuálně ve věku 20 - 25 let a odlišuje se od starších sourozenců i generace svých rodičů a prarodičů v mnoha ohledech. Na rozdíl od prarodičů již nezažila „starý“ Kuvajt před nálezem ropy. Jeho chudobu, těžký život a nedostatek znají mladí pouze z vyprávění. Také se nemuseli jako jejich rodiče po nálezem ropy vyrovnávat s proměnou pouštního neúrodného území v dynamickou moderní zemi a s překotným rozvojem přeskakujícím několik vývojových etap. Na rozdíl od všech ostatních také nezažili iráckou invazi, jež se významně zapsala do paměti celého národa. Narodili se do bezpečné a mezinárodně chráněné země a vyrostli v moderním prostředí velkoměsta, blahobytu a západního životního stylu. Zároveň však stále žijí v silně nábožensky založeném prostředí kuvajtské společnosti a jejích tradičních rodinných struktur.

To vše napovídá, že mladá kuvajtská generace je založena na odlišných základech než generace předchozí a její identita byla během dospívání formována mnoha různými vlivy. Význam této generace spočívá v tom, že právě ona je tou, která aktuálně vstupuje nebo v brzké době bude vstupovat na trh práce, do manželství, bude zakládat rodiny.

Brzy se právě ona stane nositelem kuvajtské kultury a identity, kterou bude předávat svým potomkům, a tak do značné míry určí budoucí směřování a podobu kuvajtské společnosti. V širším regionálním pohledu byla navíc právě tato věková skupina klíčovým a zásadním hybatelem sociálních i politických změn při nedávných událostech v průběhu Arabského jara na Blízkém východě, a proto je důležité právě na ni při výzkumech v tomto regionu zaměřit pozornost.

Cílem mé práce je tak primárně popis a analýza současné kuvajtské poválečné generace jako celku a následně i formulování jejího současného vztahu a postojů k vlastní zemi, místním společenským tradicím, náboženství, modernitě i k západnímu životnímu stylu. Dále si práce klade za cíl určit rozhodující faktory, které v této souvislosti utvářely identitu mladé generace. K dosažení těchto cílů budou použita především primární data z terénního výzkumu, která doplní sekundární zdroje v podobě literatury věnující se teorii, metodologii, kuvajtské historii a její společnosti.

Úvodní kapitola *Teorie a metodologie* představuje teoretický základ této práce a metodologický postup výzkumu. Její první část uvádí teoretický konstrukt o vytváření kulturní identity v rámci globalizace a o teorii muslimské identity, jakožto hlavní teoretické konstrukty, na jejichž základě byla tato práce vypracována. Druhá část se věnuje metodologii terénního výzkumu, který byl realizován ve dvou částech. První výzkum se zaměřil na zmapování životního stylu kuvajtské poválečné generace a druhý na jejich vlastní percepci různých jevů, zásadních pro vytváření kulturní identity.

Kapitola *Historie státu Kuvajt* uvádí základní přehled historie této země od založení státu po dosažení nezávislosti a popisuje jeho moderní historii až do současnosti. Zařazení této kapitoly do tématu diplomové práce má svůj důvod. Právě přehled o vývoji země totiž slouží jako základ pro pochopení událostí, které úzce souvisí s vývojem kuvajtské společnosti a s proměnami, k nimž docházelo, a vždy reflektovaly

významné dějinné momenty. Sdílená historie dodnes slouží společnosti jako zdroj kuvajtské identity a z tohoto důvodu je krátký dějinný přehled vývoje Kuvajtu v této práci nezbytný.

Na historii Kuvajtu navazuje kapitola *Tradiční kuvajtská společnost a sociální realita*, která představí podobu lokální společnosti v historické proměně a perspektivě dějinných událostí, navazující na současnou sociální realitu. Tato kapitola je významná, protože je na jejím základě představován obraz mladé společnosti a je tedy klíčovou k pochopení celého tématu.

Kapitola *Obraz kuvajtské poválečné generace* přináší vlastní terénní výzkum, který analyzuje a popisuje život kuvajtské mládeže. První část představuje zázemí, v němž mladá generace vyrostla, její rodiny, dětství a vzdělávání. Následně popisuje životní styl mladých, trávení volného času a záliby. Pro úplnost obrazu je poslední část této kapitoly věnována jejich sexualitě. Tato fakta jsou zasazena do kontextu místních sociálních realit. Cílem této kapitoly je odpovědět na následující výzkumné otázky: Jak žije v Kuvajtu mladá poválečná generace? V jakých podmínkách vyrostla a jak tráví volný čas? Došlo ke změnám v porovnání se starší generací a v čem případně spočívají? Nakolik je případná odlišnost veřejně prezentována? Ovlivnila tuto generaci globalizace, jev spojovaný s přejímáním cizích kulturních prvků, s cestováním, studiem v zahraničí i s přijímáním západního konzumního stylu života? Dochází k syntéze těchto globalizačních vlivů s přísnými společenskými nároky na morálku a s tradičními hodnotami a v jaké podobě?

Poslední kapitola *Vytváření identity poválečné generace* se věnuje zkoumané skupině z pohledu mladých Kuvajťanů. Jejím cílem je vymezit postoje mladé generace k faktorům, které ovlivnily vytváření jejich kulturní identity, a analyzovat jejich reflexi na současnou podobu společnosti i na vlastní generaci. Výzkumné otázky této části jsou tedy následující: Jaké vlivy byly klíčové pro vytváření identity mladé poválečné generace a jakou

k nim zaujímají pozici? Jak vidí mladí Kuvajťané současnou společnost? Jaký je jejich postoj k vlastní generaci a jak vidí svou budoucnost?

Hypotéza této diplomové práce tedy vnímá kuvajtskou poválečnou generaci na jedné straně jako produkt globalizačních vlivů, které prostřednictvím přejímání cizích kulturních prvků přímo formovaly jejich identitu. Na straně druhé však tato generace zohledňuje lokální hodnoty plynoucí z víry a tradic, kterých se mladí nezříkají a respektují je. Spojení těchto vnitřních a vnějších kulturních vlivů dalo vzniknout unikátní a svébytné kultuře spojující moderní s tradičním.

2 TEORIE A METODOLOGIE

Jak bylo řečeno v úvodu, tato diplomová práce si klade za cíl prozkoumat mladou kuvajtskou generaci, a to ve dvou směrech. Jednak se jedná zmapování jejich způsobu života a následně sebepojetí a s ním spojené faktory, které vedou k vytváření jejich identity v rámci kuvajtské společnosti.

Jelikož se jedná o studii, jež nebyla dříve zpracována, tak byl pro tuto práci stěžejní terénní výzkum jako primární zdroj informací. Tato kapitola proto představí nejprve teoretický základ práce a následně metodologii terénního výzkumu.

2.1 Teoretický základ práce

Jako stěžejní teoretický základ této práce je nutné vymezit termíny, které jsou užity již v jejím názvu spolu s dalšími, s nimiž budu v průběhu práce, a především v terénním výzkumu, pracovat. Jedná se primárně o pojmy *identita*, *Západ*, *Záliv* a *globalizace*. V této části představím také teoretické konstrukty, jež jsou s nimi spojeny a které jsou teoretickým podkladem pro zpracování tématu diplomové práce.

2.1.1 Identita

„Identita je mocný konstrukt. Udává směr životních cest a rozhodnutí, dovoluje lidem čerpat sílu z vazeb na jejich sociální skupiny a kolektivy a vysvětluje mnoho z destruktivního chování, jež lidé konají proti členům zneprátelených etnických, kulturních a národnostních skupin.“
(Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 2)

Cílem této podkapitoly je nejprve představit fenomén identity jako jevu zkoumaného napříč mnoha vědními obory a následně navázat na definování pojmu *identita*. Třetí část pak představí koncept identity tak, jak bude v této práci používán.

Jako výchozí literaturu pro svou diplomovou práci jsem zvolila publikaci *Handbook of Identity Theory and Research*, editovanou Sethem J. Schwartzem, Koenem Luyckxem a Lilian L. Vignoles, vydanou v roce 2011. Jedná se o nejnovější publikaci, která shromažďuje a systematizuje dosavadní výzkumy, teorie a pohledy na identitu, jež jsou jinak velmi roztržité a neucelené. Pro úplnost byla tato část doplněna další akademickou literaturou zabývající se identitou v ohledech, které nejsou v tomto sborníku pokryty.

2.1.1.1 Identita jako multidisciplinární fenomén

Identita a její výzkum jsou oblasti, kterými se v historii zabývalo a stále zabývá široké pole humanitních disciplín. Primárně identitu zkoumali filozofové, následně psychologové a sociologové a v neposlední řadě také antropologové. Tyto studie o identitě, teorie a modely vznikaly v různých perspektivách reflektujících odborné zázemí autorů a často i současné společenské dění, jež vyžadovalo analýzy a vysvětlení daných jevů a fenoménů o identitě (Marranci, 2008: 89).

Již ke konci 17. století identitu zkoumal anglický filosof John Locke v rámci své *Eseje o lidském chápání* (*Essay concerning human understanding*). Jeho pohled měl zásadní vliv na definici jedince jakožto nositele vlastní identity založené na vlastním vědomí, jež je dodnes reflektována v západním pojetí identity (Woodward, 2002: 5). Až později, od počátku 20. století, se výzkumem konceptu identity ve vztahu ke společnosti zabývali sociologové a mezi důležité teoretiky identity v rámci této disciplíny patří Charles Horton Cooley (1909), George Herbert Mead (1934) a Herbert Blumer (1969) (Woodward, 2002: 6; Marranci, 2008: 89). V antropologii byl překvapivě dlouho výzkum identity opomíjen, a to především z důvodu spojení identity se společností a sociálními strukturami, jakožto jejím hlavním formujícím činitelem. Prvním antropologem zabývajícím se identitou byl Alfred Irving Hallowell v padesátých letech 20. století. Díky výzkumům realizovaným od konce osmdesátých let 20. století začala být do antropologických výzkumů

identita zahrnována a dnes je významnou součástí antropologických zkoumání. (Marranci, 2008: 90-91).

Je možné konstatovat, že identita byla zkoumána téměř v každé společenskovední disciplíně a všechny o ní poskytly vlastní teorie, koncepty a rámce, v nichž byl tento fenomén zkoumán. Často ovšem bez vzájemné mezioborové interakce a reflexe (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 7; Marranci, 2008: 89). Identita tak byla kromě již zmíněné psychologie, sociologie a antropologie zkoumána například v rámci lingvistiky, politických věd či vzdělávání, ve studiích o rodině nebo veřejném zdraví. Identitě se nevyhnul ani Freudův psychoanalytický koncept, marxistické teorie, nebo postmodernismus. (Woodward, 2002: 4, 16 – 21; Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 7)

V souvislosti se stále se zvyšujícím počtem výzkumů tohoto fenoménu se v dnešní době stala identita jedním z nejčastěji studovaných konstruktů ve společenských vědách. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 1-2)

2.1.1.2 Co je identita a jak ji zkoumat?

Jak vyplývá z předchozí části, odpovědí a definic na otázku, co ve skutečnosti identita je a co představuje, existuje v akademické oblasti nespočet. Nejprve je proto vhodné definovat, co tento pojem ve svém jádru představuje bez ohledu na jeho promítání do stovek teorií a zátěží jednotlivých vědních disciplín a jejich perspektiv, jež se k němu vztahují.

Identita je v zásadě odpovědí na otázku „*Kdo jsi?*“. Tuto otázku je možné položit i své vlastní osobě nebo naopak celému kolektivu. Identita je tak primárně souborem osobních přesvědčení a vlastních domněnek, jejichž prostřednictvím formulujeme naší vlastní sebedefinici. Tyto definice nás většinou přivádějí k odkazu na různé skupiny a sociální kategorie. Tedy k odkazům, které identitu úzce spojují se společenským prostředím a pozicí, kterou v něm zaujímáme. Identita tak neobsahuje pouze to, kdo si myslíme, že jsme, a naše vlastní charakteristiky, ale je jednoznačně

spojená také s tím, jaké je naše sociální zařazení a jak se chováme jako bytost v rámci těchto intersociálních vazeb. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 2)

V různých diskurzech, akademických či populárních, je o identitě referováno jako o univerzálním jevu, zahrnujícím v sobě jak jedincovy biologické charakteristiky, tak psychologické dispozice a pozice socio-demografické. Tato definice ovšem není univerzální, protože například v Kuvajtu pouhé vlastnictví občanství nepředurčuje automaticky jedince, který prožil celý život v USA, ke sdílení kuvajtské identity a stejných hodnot s tím, kdo od narození žije v Kuvajtu. Tato charakteristika je tak pouze částí jeho identity a to do té míry, jakou jí daný jedinec sám přikládá a jak ji sám interpretuje. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 2 - 3)

Přístupy k výzkumu identity jsou dnes velmi rozmanité a zaobírají se jejími různými aspekty, které byly v průběhu zkoumání identity rozvinuty a definovány. Výzkumy se tak mohou soustředit na jednu nebo více jejích úrovní - na identitu individuální, vztahovou, nebo kolektivní, které tvoří odlišné formy obsahu jedincovy identity. Otázkou také je, zda identitu zkoumat jako jev primárně stabilní a fixní, nebo naopak proměnlivý a nestabilní. Nejednotný názor je i na podstatu konstrukce identity. Zda je tento fenomén jedincem nalezený, nebo jím samotným konstruován, případně konstruován společností. Dále se liší přístup k jedinci, a to jakožto nositeli jednotné, unitářské identity, anebo identity vícenásobné. (Schwartz, Vignoles, Luyckx, 2011: 3 - 12)

Z tohoto velmi základního výčtu rozporů ohledně zkoumání identity vyplývá, že definice se významně liší a odpovědi na nejvhodnější přístupy však nebyly stejně jako samotná definice identity dodnes shodně a jasně formulovány. Při výzkumu identity tak vždy záleží na výzkumníkově pojetí a vnímání tohoto jevu pro zvolení vhodné výchozí podoby základu. (Schwartz, Vignoles, Luyckx, 2011: 12)

2.1.1.3 Pojetí identity v této práci

Nejvhodnější pojetí identity pro tuto práci jsem volila na základě zohlednění procesů, jež probíhají v kuvajtské společnosti, a to jak aktuálně, tak i z dlouhodobého hlediska.

Cílová skupina, které se v práci věnuji, vyrostla v mozaice nejrůznějších vlivů. Některé vycházejí z vlastních kulturních a náboženských základů, pramenících z tradičního uspořádání kuvajtské společnosti. Jiné jsou zde přítomné v podobě intenzivních externích vlivů, jež jsou vzdálené místním původním poměrům. Nicméně pro zkoumanou část společnosti se staly přirozenou součástí prostředí, v němž vyrostla a ve kterém se pohybuje.

Jedna z výzkumných otázek se zaměřuje na faktory, které přispěly k vytváření identity kuvajtské poválečné generace, a proto, s ohledem na výzkum a místní sociální realitu, jsem se rozhodla pro práci se dvěma hlavními teoretickými konstrukty. Tím prvním je globalizace a její vliv na formování kulturní identity dospívající mládeže, druhým teorie muslimské identity.

2.1.1.3.1 Kulturní identita a globalizace

Formování kulturní identity je proces, ve kterém si dospívající jedinec volí svou afilaci mezi kulturami a je úzce spjat s kulturní komunitou, do které patří. Tento proces zahrnuje osvojování si přesvědčení a praktik, zvykových komplexů, a to jedné nebo více kulturních komunit. (Schwartz, Vignoles, Luyckx, 2011: 286)

Whiting a Child popisují zvykový komplex jako vztah mezi kulturním přesvědčením a praktikami. Ten se skládá ze zvykové praxe a z názorů, hodnot, postihů, pravidel, motivů a uspokojení s ní spojenými. Základní elementy jeho kulturní identity tak představuje to, do jaké míry jedinec jedná na základě rodinných a komunitních povinností, jaká je jeho adherence k duchovním zásadám nebo představy o autonomii a

nezávislosti. Erikson vytyčil klíčové oblasti kulturní identity, jež jsou centrální pro formování adolescentovy identity. Těmito oblastmi jsou ideologie (víry a hodnoty), láska (osobní vztahy) a práce. (Schwartz, Vignoles, Luyckx, 2011: 286) Kulturní identita je tak výsledkem procesu volby kulturní komunity nebo komunit, ke které jedinec patří a jejíž hodnoty sdílí a přijímá za své.

Globalizace je zásadním fenoménem 21. století, který ovlivňuje a proměňuje životy naprosté většiny obyvatel naší planety. Je možné ji charakterizovat jako světové proudění jak hmotné, v podobě zboží či osob, tak nehmotné, jež představují myšlenky, ideje a mentální procesy, šířené v bezprecedentní rychlosti, rozsahu a množství. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 285)

Globalizace má celosvětově dopad na život dnešních adolescentů (ve věku 10 – 18 let) a mladých dospělých (18 – 29 let) v mnoha ohledech. Může se jednat o jejich jazyk, jako klíčovou část kulturní identity z důvodu své komunikační, symbolické a sociální funkce, či o názory, o jejich životní styl, ale například i stravovací návyky. Zásadní vliv má globalizace v kontextu médií, a to v podobě mobilních telefonů, internetu a sociálních sítí. Celosvětově se v posledních letech rapidně zvýšil počet uživatelů těchto médií právě mezi adolescenty a mladými dospělými. Ti mají jejich prostřednictvím přístup k jiným kulturám celého světa, jež následně mohou ovlivňovat jejich kulturu a percepci vlastní identity v kontrastu s lokální. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 288 – 289)

Je to právě tento fenomén globalizace, který poznamenává formování identity dnešních adolescentů a mladých dospělých, kteří místo vyrůstání v jedné kultuře jsou odmala ve styku s lidmi rozdílných kulturních základů, a to buď přímo osobně, nebo nepřímo prostřednictvím výše zmiňovanými médii. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 286)

Rozvoj kulturní identity se tak v dnešní době na rozdíl od historie stal více komplexním procesem. Dříve byly děti narozeny v jediné kultuře, přijaly ji za svou a na jejím základě si vybudovaly svou kulturní identitu. V

dnešním globalizovaném světě je spíše výsledkem snahy o zorientování se mezi mnoha různými kulturami a vypořádáním se s nimi. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 290)

Důsledky vlivu této kulturní diverzity na dospívající mládež, které jsou výsledkem globalizace, mohou nabývat různých rozměrů, jak pozitivních, tak negativních. Mezi primárně negativní je možné zařadit vyústění tohoto procesu do jevu nazývaného zmatení identity. To se může objevovat v různých formách. Může to být chybějící pocit náležitosti k jakékoliv kultuře, vykořenění a pocit bez domova z důvodu chybějící afiliace k lokální kultuře, nebo přijímání kultur bez jejich kontextů. Nejčastěji pozorovaným jevem je zmatení mezi hodnotami tradičními a hodnotami Západu, které mohou stát v přímém protikladu, z čehož mohou pramenit problémy psychologické i společenské. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 294)

Dalším možným důsledkem je kulturní propast, která se otevírá mezi rodiči a jejich dětmi, a to především v ohledu rodičovské autority a adolescentovy autonomie. V tradičních kulturách adolescenti tráví většinu svého času s rodiči a jsou postupně integrováni mezi dospělé a sdílí tak podobný pohled na poslušnost, zodpovědnost aj. Dosavadní výzkumy ukazují, že s modernitou a globalizací a ústupem sdílené tradiční kultury se vytváří mezi generacemi kulturní propast, spojená především s názorovými rozdíly na autonomii a autoritu, tedy hodnotami, které jsou centrální pro zvykový komplex a rozvoj kulturní identity. Tento důsledek ovšem nemusí mít vždy negativní konotaci a v některých společnostech je mladá generace svými rodiči ve změnách podporována. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 296 - 297)

Za pozitivní je pak možné považovat vliv globalizace na zapojení mladých do občanské společnosti. Giddens v tomto ohledu například poznamenává, že globalizace obecně více přeje demokratickým formám vlády a spíše potlačuje ty autoritářské. Giddens dále spekuluje, že mladí

mohou hrát významnou roli v občanském aktivismu v novém politickém klimatu. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 297)

Na tomto poli je jistě potřeba dalších výzkumů, které by ujasnily mnohé jevy spojené s tímto tématem. Nicméně již dnes je možné konstatovat, že globalizace zásadně mění vztah mezi místy, ve kterých žijeme a naší kulturní praxí, zkušenostmi a identitami a tato transformace přináší jak rizika, tak nové možnosti. (Schwartz, Luyckx, Vignoles, 2011: 298)

2.1.1.3.2 Teorie muslimské identity

Kuvajt je muslimská země se silně zakořeněnými tradicemi, jež jsou úzce spojené s islámem a dodnes jsou ve společnosti významné a přítomné. Je proto na místě se zabývat i teorií muslimské identity. Podob islámu je však i v rámci této malé země nespočetné množství. Toto není dáno pouze přítomností dvou hlavních proudů, tedy islámu sunnitského a šíitského, a tří sunnitských madhabů (malikovského, šaffijovského a hanbalovského), ale především pojetím víry, která je právě mezi mladou generací velmi individuální, ovlivněná mnoha faktory a životním stylem.

Z těchto důvodů budu při práci s muslimskou identitou vycházet z teorie muslimské identity tak, jak ji formuloval Gabriele Marranci. Ten ve své teorii pokládá za zásadní prvek pro ustanovení jedincova „muslimství“ to, že se jím člověk cítí a sám se za muslima považuje. Muslimskou identitu tak definuje jako *„mašinérii osobní imaginace, dovolující vitální koherence mezi jedincem a jeho či jejím prostředím. Z tohoto důvodu jsou emoce a pocity centrální pro rozvoj osobních identit.“* (Marranci, 2008: 102). Tento důraz na vlastní emoční stránku staví do protikladu k symbolickému pojetí muslimství, jakožto souboru připisovaných stereotypů, které každého muslima ovlivňují. (Marranci, 2008: 93 – 102)

2.1.2 Západ

Pro úplnost je nutné vymezit termín, který je použit již v názvu této práce. Neupřesnění významu tohoto pojmu by mohlo vést k nejasnostem v následujících kapitolách. Termín *Západ*, či *západní* v této práci neodkazuje primárně ke geografické poloze států. Pojem *Západ* obvykle asociuje vyspělé státy v Evropě, Severní Americe, Austrálii a Novém Zélandu, ale zásadním obsahem tohoto výrazu je sdílená kultura a způsob myšlení v těchto regionech, jež vycházejí ze společných judeo-křesťanských kořenů a sdílené historie.

Jak uvádí Kath Woodward: „*Západ je zkratkou pro tyto společnosti a kultury, i přestože asociace určitých způsobů myšlení s geografickou polohou naznačuje značnou homogenitu. (Západ) však neznamená specifické lidi v těchto místech, ale odkazuje k myšlenkovým tradicím a historické trajektorii*“ (Woodward, 2002: 5). S touto formulací se ve své práci ztotožňuji i přesto, že termín může skutečně být v mnoha ohledech zavádějící a napadnutelný právě v ohledu příliš značného zevšeobecnění a stírání jasných rozdílů mezi jednotlivými zeměmi a národy Západu. Na druhou stranu jsou to ale právě společné sdílené hodnoty a tradice západní společnosti, jež jsou v kontrastu s hodnotami ostatních kultur. V případě Arabského světa a konkrétně oblasti Zálivu jsou tyto zjevné odlišnosti v rámci myšlenkových tradic jasně viditelné a velmi často jsou v přímém rozporu a kontrastu s místními tradičními zvyklostmi a zažitou praxí.

Sami Kuvajťané během mého výzkumu právě termín *Západ* používali pro vyjádření a shrnutí myšlenkových tradic tak, jak bylo formulováno výše, často právě v kontrastu s popisem životního stylu a tradicí místních.

2.1.3 Záliv

Termín *Záliv* (*Gulf* ang., *al-Chalídž* ar.), případně pojem *arabské státy Zálivu* (*Arab States of the Gulf* ang.), odkazuje na šest ropných monarchií, jež se nacházejí na Arabském poloostrově a leží na jižním pobřeží Perského (Arabského) zálivu. Jedná se o státy Saúdská Arábie, Kuvajt, Qatar, Bahrajn, Spojené arabské emiráty (SAE) a Omán.

I přes vzájemné odlišnosti se vnímají příslušníci těchto států jako navzájem příbuzní a stejně tak jsou vnímáni i svými sousedy a okolním světem. V rámci arabského světa se tak arabský pojem *khálidží* (*Gulfy* angl., v češtině přeložitelné jako „obyvatel Zálivu“) vžil stejně jako *maghribí* pro označení obyvatele arabských zemí severní Afriky, nebo *šámí* pro obyvatele oblast Syropalestiny (Dresch, Piscatori 2005: 1).

Společných rysů těchto šesti zemí je mnoho. Základem je obyvatelstvo, jehož jednotlivé kmeny tvoří dodnes důležitou sociální jednotku v regionu a mají své příslušníky v mnoha těchto zemích. Co se týče politického zřízení, jsou všechny státy monarchiemi, v jejichž čele je, s výjimkou UAE, panovnický rod, jež jim vládl ještě v době před nálezem ropy. Všechny státy zaznamenaly po nález ropy podobný scénář vývoje v podobě raketového rozvoje ve druhé polovině 20. století, kdy se ze zaostalých chudých zemí staly moderní bohaté státy, jež si navzdory modernizaci zachovaly mnoho ze svých tradičních společenských prvků. I přes přítomnost cizích pracovníků, jež ve všech státech kromě Ománu a Saúdské Arábie značně překračují počet vlastních občanů, se tyto národy snaží o udržení původních společenských struktur, z čehož pramení označení těchto společností jako tradicionalistické a konzervativní. Primárním zdrojem příjmu těchto zemí tvoří export ropy a zemního plynu. Jejich zásoby je řadí mezi nejvýznamnější světové exportéry a významné celosvětové ekonomické hráče. (Dresch, Piscatori 2005: 1-33). I z důvodu těchto společných socio-ekonomických důvodů jsou tyto státy sjednoceny v organizaci *Rady pro spolupráci v Zálivu* (GCC - *Gulf Cooperation Council* ang.) založené v roce 1981.

2.1.3.1 Globalizace a Záliv

S výjimkou pobřežních oblastí Číny není na zemi jiný region, který by prošel tak významnou transformací v tak krátkém časovém horizontu jako ropné státy Zálivu (Hanieh 2011: 1). Žádná část světa také nevstoupila tak razantně na světový trh a neprošla tolika rapidními materiálními změnami jako tyto země (Fox, Mourtada-Sabbah, al-Mutawa, 2006: 1). S uvedenými reáliemi a především s radikální proměnou regionu velmi úzce souvisí i fenomén již výše zmiňované globalizace.

Pomineme-li faktory ekonomické a politické, které s tématem globalizace úzce souvisejí, je hlavním předmětem konfrontace s globalizací společnost. Je to právě tento aspekt, který se tváří v tvář globalizaci v Zálivu nemodifikoval tak, jako v jiných regionech světa a svou podobou se odlišuje. Společnosti Zálivu přijímají většinu materiálních výhod, které globalizace přináší. Na druhou stranu však úmyslně zmírňují negativní aspekty průniku globalizace do společenského života a ideologie. I přes multikulturalismus, který je v zemích jasný z důvodu vysokého počtu cizích pracovníků, a zjevnou přítomnost konzumního stylu života, tradiční sociální struktury zde přetrvávají, dohlížejí na změny a slouží de facto jako síto toho, co je ve společnosti přípustné. Tento určitý místní konzervatismus tak vytvořil unikátní případ působení globalizace na tradiční uspořádání, která sice kulturní normy mění, nicméně není hlavním motorem této změny. (Fox, Mourtada-Sabbah, al-Mutawa, 2006: 1 - 5)

2.2 Metodologie terénního výzkumu

Pro uskutečnění terénního výzkumu jsem se držela knihy *Kvalitativní výzkum* od Jana Hendla (Portál, Praha), již považuji za nejsouhrnnější a nejkvalitnější českou publikaci pro tento druh výzkumu. Aplikace kvalitativního výzkumu je dnes klíčovou součástí vědecké práce v sociálních vědách a neexistuje v rámci nich odvětví, které by ji neprovádělo (Hendl, 2005: 21).

Ve své diplomové práci jsem provedla dva terénní výzkumy. Jeden pro kapitolu o obrazu života mladé kuvajtské generace a druhý pro kapitolu o identitě této generace. Výzkumy byly prováděny v anglickém i arabském jazyce, podle přání respondentů. Arabština je sice oficiálním jazykem Kuvajtu, nicméně je zde používán její lokální dialekt. Právě z důvodu nepoužívání spisovné arabštiny v běžné denní komunikaci byla mnohými respondenty upřednostněna jako komunikační jazyk angličtina, jakožto druhý jazyk všech mladých Kuvajťanů.

2.2.1 Metodologie výzkumu o obrazu života

Pro získání dat ke kapitole o obrazu života mladé kuvajtské generace jsem použila primárně metodu skrytého zúčastněného pozorování. Uvedenou metodu jsem k této části diplomové práce zvolila proto, že rozhovory či dotazníková šetření obsahují ve svém sdělení pouze to, co si respondent myslí. Pozorováním je však možné získat informace o tom, co se ve skupině zkoumaných subjektů opravdu děje a v jaké podobě (Hendl, 2005: 191).

Pro tuto metodu je zásadní získat dostatečné množství kontaktů, ale primární důležitost má navázání osobních vazeb s co nejširším vzorkem zkoumané skupiny. Až po integraci do skupiny bylo možné začít s pozorováním (Hendl, 2005: 194). Během svého osmiměsíčního pobytu v Kuvajtu jsem si vytvořila široký okruh kuvajtských přátel v dané věkové skupině, a to jak mezi dívkami, tak chlapci, čítající celkem zhruba 100 osob, se kterými jsem trávila většinu svého volného času. Z této skupiny jsem si přibližně s pětinou vytvořila opravdu velmi blízký vztah. Ti se stali klíčovými informátory pro můj výzkum a od nich jsem získávala informace o oblastech, které nemohly být pozorovatelné na základě běžné interakce, např. data uvedená v kapitole 5.3 o sexualitě kuvajtské mladé generace (Hendl, 2005: 194). K navázání kontaktů jsem využila svého působení na Kuvajtské univerzitě, ale také internetových seznámení prostřednictvím sociálních sítí a jiných serverů. Prostřednictvím těchto prvotních vazeb bylo možné původní okruh kontaktů dále rozšířit.

Navzdory tradiční segregaci pohlaví, která je pro kuvajtskou společnost typická, nebylo navázání kontaktů a komunikace s opačným pohlavím problémem. Kuvajtští mladí muži totiž k Evropance zaujímají zvláštní postoj, který se vymyká tradičním společenským strukturám. Je téměř možné říci, že Evropanka není mezi místními považována za dívku v tradičním výkladu tohoto slova, protože na ni nevztahují stejná pravidla a stereotypy jako na Kuvajťanky nebo Arabky obecně. Vyloučen byl samozřejmě kontakt s rodiči mužských respondentů, nicméně přístup do prostředí jejich přátel a sdílení často i intimních informací nebyl problémem.

V rámci zvolené metody zúčastněného pozorování jsem byla přítomna nejrůznějším běžným i výjimečným životním situacím a sociálním interakcím v rámci zkoumané skupiny. Díky osobním vztahům, které jsem si během doby výzkumu vytvořila, jsem získala blízký přístup ke zkoumané sociální skupině, přímé vysvětlení daných situací, kterých jsem byla svědkem, a bylo mi tak umožněno konstruovat závěry s přihlédnutím k subjektivním významům, které jim skupina přiřazuje. (Hendl, 2005: 193). V roli úplného účastníka jsem se plně začlenila mezi cílovou skupinu a výhoda této role spočívala v minimálně rušivém charakteru výzkumníka, který byla stěžejní pro získání dat o přirozeném chování, životním stylu a trávení volného času kuvajtské mladé generace (Hendl, 2005: 191). Skryté pozorování bylo zvoleno proto, aby zkoumaná skupina nebyla ovlivněna mou přítomností jako výzkumníka a zachovala si své přirozené chování. Z důvodu etického rozměru výzkumu o něm byli respondenti informováni v závěru. Všichni tuto informaci přijali pozitivně a o výsledky výzkumu projevíli osobní zájem.

I přes vazby, které jsem si s respondenty vytvořila, není možné vyloučit, že moje přítomnost v jejich společnosti mohla ovlivnit či jakkoliv modifikovat jejich chování či informace, které mi při interakci poskytovali. Z tohoto důvodu jsem získaná data, především ta kontroverznější, vždy ještě dále ověřovala mezi jinými respondenty, aby uvedené informace opravdu vypovídaly o celé zkoumané skupině a nebyly založeny pouze na individuálních tvrzeních. Druhým krokem k verifikaci získaných dat byla

aplikace metody nezúčastněného pozorování při denních interakcích s kuvajtskou mladou generací mimo zkoumanou skupinu. Díky této metodě bylo možné pozorovat jejich chování bez vlastní interakce a tudíž bez vlivu na jejich projevy (Hendl, 2005: 202). Data z tohoto výzkumu byla následně doplněna reflexemi starší generace, a to primárně dr. Khaleda al-Fadhliho působícího na Kuvajtské univerzitě, který se o fenomén mladé generace zajímá. Díky svému generačnímu odstupu velmi přispěl k reflexi této věkové skupiny z pohledu starších.

Na uvedeném základě jsem tak postupně během sledovaného období získala zásadní data, informace a postřehy pro svůj výzkum, které jsem následně zanalyzovala a spojila tak, aby vytvořily celkový obraz současného života místních mladých lidí. Je důležité podotknout, že v rámci výzkumu nebylo potřeba standardní rozdělení mladé generace dle společenského statutu. Celá kuvajtská společnost má dnes srovnatelně vysokou životní úroveň, a proto místní mladí představují z tohoto pohledu homogenní sociální skupinu.

2.2.2 Metodologie výzkumu o vytváření identity

Část výše zmíněné sítě respondentů jsem následně využila k sekundárnímu výzkumu. Jeho zaměřením je reflexe zkoumané skupiny kuvajtské poválečné generace prostřednictvím jejich vlastních výpovědí a názorů a jeho cílem je doplnění obrazu o životě poválečné generace také daty, která by prezentovala jejich vnitřní sebepojetí a percepce vnímání jejich životů v kontextu kuvajtské společnosti.

Na základě teoretického konstruktů o kulturní identitě a globalizaci a na základě poznatků z reálií místního životního stylu a sociální reality jsem vytvořila výzkumné okruhy pro toto zkoumání. Ty se dále konkretizovaly během prvního výzkumu a reflektovaly data, získávána tak, aby identifikovala faktory, jež ovlivňují vytváření kulturní identity mezi kuvajtskou mládeží. Zvolené okruhy také zodpoví otázky týkající se jejich postojů ke stěžejním faktorům, jež identitu vytvářejí.

Pro získání odpovědí na tato témata byla zvolena forma strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami, jenž se skládal z řady formulovaných otázek, které všichni respondenti zodpovídali. Obecně konstatovaná nevýhoda této formy interview je restrikce rozhovoru na předem dané téma a omezení respondentových odpovědí předem formulovanými otázkami. Tato slabina se ovšem v kontextu předchozího výzkumu proměnila ve výhodu. Dovolila totiž koncentrovat tuto část šetření pouze na odpovědi týkající se konkrétního tématu, jehož prostředí bylo v rámci širšího kontextu této práce již prozkoumáno. Výstupy získané touto formou šetření jsou také jasněji srovnatelné, a dovolují tak výzkumníkovi získat přesná porovnatelná data. (Hendl, 2005: 174 – 175).

Vzorku dvaceti pěti respondentů byly během interview kladeny otázky týkající se jejich percepce vztahu k jejich zemi, k její historii a názorů na současnou kuvajtskou společnost, jejich generaci, vlastní život a představu o budoucnosti. Jejich výpovědi byly následně zanalyzovány a shrnuty v kapitole 6.

3 HISTORIE STÁTU KUVAJT

V porovnání s okolními sousedy a jejich dějinami je historii Státu Kuvajt možné považovat za zanedbatelný časový úsek, nicméně pro porozumění kuvajtské společnosti je krátký dějinný přehled nutností. Především události posledního půlstoletí jsou zásadní, protože jsou dodnes mezi Kuvajťany často i nevědomky reflektovány. Především podvědomé dělení na „*před* – *po*“ postihující období chudoby a nedostatku před nálezem ropy a následný raketový rozvoj země a bohatství, jež přišlo poté. Druhým důležitým milníkem je irácká invaze a především šok, který při ní místní populace zažila. Kuvajťané si najednou znovu uvědomili svoji zranitelnou polohu mezi obry v podobě okolních států, jmenovitě Iráku, Saúdské Arábie a Íránu.

Právě na těchto dvou momentech, přeměně pouště v moderní velkoměsto po nálezu ropy a uhájení své země během invaze, je totiž dnes založena většina kuvajtského národního vědomí a hrdosti na svoji zemi.

3.1 Původ a vznik státu Kuvajt

Pomineme-li starověká sumerská, dilmunská a helénistická osídlení, jež jsou doložena na kuvajtském ostrově Failaka už z doby bronzové (Rajab, 1999: 3), je první osídlení dnešního pevninského teritoria spojeno s arabskými kmeny Bani Khalid a Baní Utba (či Utub), které se podílely na založení města na pobřeží, jež dnes tvoří centrum Kuwait City. Přesná datace je problematická, protože neexistují žádné historické dokumenty, ovšem obecně se udává založení města kolem počátku 18. století (Vine, Casey, 1992: 40; Abu-Hakima, 1983: 1).

Právě z rodin kmene Utub pocházel i rod as-Sabáh, který se etabloval jako vůdčí lokální autorita (Abu-Hakima, 1983: 4-5). Tato pozice byla oficiálně potvrzena zvolením Sabáha I. Bin Džábera amírem Kuvajtu nejspíše v roce 1752 (Rush, 1987: 194), čímž započala vláda rodu as-Sabáh, jež trvá dodnes a rok 1752 se označuje za vznik kuvajtského státu jako politické i národní entity.

Od počátku své existence se Kuvajt musel potýkat se zranitelnou pozicí a stálou hrozbou v podobě okolních arabských kmenů, Osmanské říše či evropských koloniálních mocností. Musel tak spoléhat na obratnou a opatrnou diplomacii jeho vedení. Uzavíráním různých dohod s těmito potenciálními nepřáteli se Kuvajtu podařilo uchovat si svou autonomii po překvapivě dlouhou dobu i přesto, že většina států v regionu postupně spadávala pod přímou osmanskou nebo evropskou nadvládu. (Crystal, 1992: 8-9) Až téměř celé století po vzniku Kuvajtu, čelíc rostoucí síle Osmanské říše na Arabském poloostrově, inicioval amír Abdalláh II. (1866 – 1892) smlouvu s Osmany, která zaručovala částečnou autonomii Kuvajtu. Sám přijal titul *qaimmaqam* (provinční gubernátor) a Kuvajt byl

tak se statutem sandžaku připojen k Osmanské říši. (Rush 1987: 139 – 140; Crystal 1992: 10-11)

Jediný násilný převrat v historii kuvajtské královské rodiny se odehrál v roce 1896, kdy byl amír Muhammad zavražděn jeho konkurentem Mubárakem. Ten nesouhlasil především s Muhammadovou silně proosmanskou politikou a sám se během své následující vlády přiklonil k Velké Británii. Ta v té době uzavírala smlouvy i s okolními státními celky v Zálivu pod hlavičkou zajištění bezpečných cest svých lodí do a z Indie. S Kuvajtem došlo k uzavření první smlouvy v roce 1899 a mnohé další následovaly později, např. smlouva z roku 1913 zaručovala Británii monopol na průzkum a produkci ropy. (Abu-Hakima, 1983: 114-122; Crystal, 1992: 11-13)

Právě za Mubárakovy éry (1896 – 1915) došlo k významnému rozvoji země, obchodu a prvním krokům k její modernizaci. Kromě zavedení telegrafní sítě se zasloužil o zavedení moderní lékařské péče a v roce 1911 založil v Kuvajtu první školu. I proto je dnes označován jako Mubárak Veliký nebo Otec moderního Kuvajtu. (Rush, 1987: 101 – 104; Abu-Hakima, 1983: 123 – 124)

Za první světové války tak Kuvajt patřil ke spojencům Britů a po jejím skončení byl prohlášen nezávislým šejchátem v rámci Britského protektorátu. V roce 1920 se musel bránit útoku ibn Saúda a Ichwánu, kteří si činili nárok na území Kuvajtu až k hranicím města, ale jejich snaha o zabrání země byla s britskou pomocí zmařena v bitvě u Džahry, kde byl ibn Saúd poražen. Otázka sporných hranic s Nadždem a Irákem byla vyřešena na Uqairské konferenci v roce 1922. (Abu-Hakima, 1983: 134, 145 – 147, 153 – 155) Následovalo období ekonomické recese, které bylo způsobeno kombinací událostí, jež poškozovaly kuvajtskou ekonomiku a měly přímý dopad na místní populaci. (Crystal, 1992: 16 - 17).

V roce 1938 však došlo k nejdůležitějšímu momentu celé moderní kuvajtské historie. V rámci britských průzkumů v lokalitě Burgán na

jihovýchodě země byla objevena „ropa v dostatečném množství pro komerční využití“. Až později bude zjištěno, že v tomto poli se nachází jedno z největších nalezišť ropy na světě. (Crystal, 1992: 16 - 17) Z důvodu druhé světové války však byla její těžba v rámci britské koncese odložena až do roku 1946, kdy 30. června šejch Ahmad bin Džáber slavnostně zahájil novou éru této pouštní země symbolickým otočením ropného kohoutku a odesláním prvních barelů k exportu. (Abu-Hakima, 1983: 157 – 159) Kuvajt byl v této době stále pod plnou britskou kontrolou, která ještě vzrostla právě po objevení ropy a udržela se až do roku 1961. (Crystal, 1992: 22 – 25)

3.2 Nezávislost a moderní Kuvajt

Za vlády amíra Abdalláha Sálíma as-Sabáha nabývá Kuvajt 19. června 1961 úplné nezávislosti a statutu samostatné státní entity, a to na základě výměny nót o přátelství s Velkou Británií, které nahradily smlouvu z roku 1899. (Abu-Hakima, 1983: 158 – 159) Šest dní po podepsání nové dohody se proti ní ovšem ohrazuje irácký premiér Abd al-Karím Qásim a vznáší nárok Iráku na kuvajtské teritorium. Toto prohlášení vzbudilo mezinárodní poplach, ale nebezpečí invaze bylo za pomoci mezinárodního společenství zažehnáno a roku 1963 Irák uznává suverenitu Kuvajtu, včetně hranic na základě smluv z roku 1913 a 1932. (Rush, 1987: 42 - 44).

Následný vývoj země je charakterizován raketovým rozvojem, a to ve všech představitelných směrech. Úměrně se zvyšujícími se příjmy z ropy docházelo v zemi k pokrokovým plánům na zvýšení životní úrovně Kuvajťanů a zavedení veškerých služeb. Došlo k rozsáhlému urbanistickému růstu a státní prioritou bylo vybudování kompletního systému školství, zdravotnictví a bydlení, dostupného všem občanům bez rozdílu pohlaví a bezplatně. Kvůli nízkému počtu místního obyvatelstva a jeho nedostatečné kvalifikaci byl právě pro toto období charakteristický přísun většiny pracovní síly do nově vzniklých institucí ze zahraničí, a to jak na manuální dělnické práce, tak především na práce odborné. S tím,

jak v zemi rostla životní úroveň, se zvyšoval počet obyvatel, a to nejen Kuvajťanů samotných, ale i přistěhovalců z celého světa. Zisky země dále rostly díky zvýšení cen ropy na světových trzích v sedmdesátých letech a právě díky expanzi ropného průmyslu vzrůstal význam Kuvajtu ve světové ekonomice a diplomacii. (Vine, Casey 1992: 117 – 131; Rush 1987: 30).

V rámci regionální zahraniční politiky v této době Kuvajt finančně i diplomaticky významně podporoval palestinské nacionalistické hnutí, pravidelně dotoval OOP a zaměstnával na svém území vysoký počet Palestinců, kteří hráli klíčovou roli při vytváření státního aparátu moderního Kuvajtu. V rámci irácko-iránské války (1980 – 1988) stál Kuvajt na straně Iráku a finančně ho podporoval. (Crystal, 1992: 129 – 142)

V rámci světové politiky byl Kuvajt jedinou monarchií v Zálivu, která udržovala dobré vztahy se Sovětským svazem. A to i přes počáteční obstrukce, které Sověti zemi způsobili uznáním iráckého nároku na Kuvajt v roce 1961 a následnou blokadou vstupu Kuvajtu do Organizace spojených národů. Vztahy s druhou supervelmocí té doby, USA, však vždy byly těsnější a v období před invazí zesílily především díky značným kuvajtským investicím ve Spojených státech. (Crystal, 1992: 126 – 128)

3.3 Irácká invaze a první válka v Zálivu

Irácká invaze vojsk započala nečekaně v noci na 2. srpna 1990 a byla šokem jak pro Kuvajt, tak celé mezinárodní společenství. Vojenské okupaci předcházely od poloviny července proklamace Saddáma Husajna. Nejprve dopis Lize arabských států obviňující Kuvajt z nadprodukce ropy a odčerpávání irácké ropy v Rumailském ropném poli v hraniční oblasti obou zemí. Následoval útočný projev proti Kuvajtu obviňující ho z imperialistických snah a vyhrožující ozbrojeným útokem. Do poslední chvíle Kuvajt i okolní země doufaly, že krizi zažehnají v rámci diplomatických jednání bez nutnosti vojenského střetu. I po neúspěšném

jednání svolaném narychlo 1. srpna do saúdskoarabské Džiddy si nikdo v Kuvajtu nepřipouštěl, že by mohlo skutečně dojít k ozbrojené invazi takového rozsahu a k faktickému zabrání celého území, a to i přes soustavné hromadění iráckých sil u kuvajtských hranic od poloviny července. (Khadduri, Ghareeb, 1997: 105 - 117; Vine, Casey, 1992: 133).

Kromě již výše zmíněných oficiálních argumentů obviňujících Kuvajt ze záměrného snižování ceny ropy na světových trzích a odčerpávání irácké ropy, použil Sadám Husajn znovu argument o Kuvajtu, jako umělém státu vytvořeném britským imperialismem, s odkazem na osmanskou historii, z níž pramenil irácký nárok na Kuvajt. Hlavní reálné motivy invaze je ovšem možné hledat především v bídém finančním stavu Iráku po osmileté iránsko-irácké válce (1980 – 1988), která téměř přivedla Irák k bankrotu. Dalším ekonomickým důvodem bylo splacení iráckého dluhu Kuvajtu, na který Irák na pokraji bankrotu neměl prostředky. Většina příčin invaze tak de facto ležela mimo Kuvajt, jenž na ně neměl žádný vliv. (Crystal, 1992: 142 – 145)

Obsazení země bylo bleskovou akcí a nezávislý kuvajtský stát se tak ze dne na den stal iráckou provincií. Invaze zastihla Kuvajt nepřipravený, a to především po vojenské stránce, a proto nebyl schopný na ni reagovat. V mezinárodním společenství invazi okamžitě odsoudila Rada bezpečnosti OSN, jež ještě 2. srpna vydala rezoluci požadující stažení iráckých vojsk ze země. Z důvodu pomalé a velmi vážavé reakce arabských států se Spojené státy společně s Velkou Británií postavily do čela koalice, jež trvala na úplném osvobození Kuvajtu a jejíž vojenskou intervenci později posvětila i Rada bezpečnosti. (Khadduri, Ghareeb, 1997: 122 - 140; Crystal, 1992: 146 – 147)

Královská rodina stejně jako mnoho Kuvajťanů zemi opustila a celou dobu okupace strávila v exilu v Saúdské Arábii a jiných zemích. Během invaze Iráčané ukradli nebo zničili vybavení všech nemocnic, škol, vládních budov a institucí, zničili klíčová logistická místa pro export ropy a import všech komodit jako přístavní terminály, letiště, letadla. Došlo

k systematické destrukci všech komerčních sídel a vykradení bank, odkud byla odvezena veškerá hotovost a zlato. Iráčané vykradli Muzeum islámské kultury plné cenných historických artefaktů a mnoho domů v kuvajtských rezidenčních čtvrtích včetně automobilů. Ze strany iráckých státních služeb docházelo k mučení a vraždám, jak Kuvajťanů, tak iráckých politických emigrantů. (Crystal, 1992: 155 – 156)

Po selhání diplomatických snah o stažení vojsk z Kuvajtu a neúčinnosti sankcí vůči iráckému režimu bylo rozhodnuto o vojenském zásahu. Operace Pouštní bouře se účastnila koalice dvaceti čtyř států¹ včetně Československa a Kuvajt osvobodila 26. února 1991. (Crystal, 1992: 147)

3.4 Poválečné období

Po osvobození od irácké okupace se Kuvajt, jeden z nejbohatších států světa, nacházel v troskách a bylo nutné zahájit intenzivní rekonstrukci všech sektorů, které Irák zničil. Ekologickou tragédií představovala hořící ropná pole, která při odchodu ze země zapálilo irácké vojsko. V politické rovině bylo zásadní, že se amír Džáber al-Ahmed vrátil společně s královskou rodinou z exilu a i přes prvotní neklidné období se znovu ujal vlády. Pro zemi bylo nutné upevnit vztahy se svými spojenci, jež se ukázaly býti klíčové pro budoucnost země, a došlo proto k podepsání dohod s USA, Velkou Británií a Francií. (Casey, 2007: 117 – 128; Boghardt, 2006: 185 - 186)

Pro Kuvajťany představuje období invaze dodnes černou skvrnu v jejich paměti a velmi neradi na tuto dobu vzpomínají. Dodnes jsou v zemi připomínáni mučedníci, kteří během okupace přišli o život. Je však nepochybné, že tato doba i přes veškeré ztráty semkla kuvajtskou

¹ Nejvýznamněji se podíleli jednotky Spojených států amerických, Saúdské Arábie, Egypt, Sýrie, Velké Británie, Kanady, Ománu a Maroka.

společnost ještě těsněji a pocit sounáležitosti a vlastenectví získal nový a intenzivnější rozměr.²

Konsolidující se situaci v Kuvajtu po první válce ještě na čas narušila americká invaze do Iráku, která vyústila v druhou válku v Zálivu v roce 2003. Ta sice odstranila největší hrozbu v podobě Saddáma Husajna, nicméně nestabilita a sektářské násilí v Iráku ohrožují Kuvajt i nadále. (Casey, 2007: 129)

Ekonomicky se zemi podařilo přes okupaci přenést a vrátit ji na původní úroveň. Ekonomika Kuvajtu i nadále roste, a to především díky stále se zvyšujícím cenám ropy na světových trzích. Země pokračuje v urbanistickém růstu a vláda stále připravuje nové projekty na zlepšení životní úrovně svých občanů. V roce 2005 vláda přiznala ženám volební právo a jejich emancipace i začlenění do společnosti stále roste. Přesto všechno je Kuvajt konzervativní muslimskou zemí, která se pevně drží svých tradic a islámských hodnot. (Casey, 2007: 129 – 141)

4 TRADIČNÍ KUVAJTSKÁ SPOLEČNOST A SOCIÁLNÍ REALITA

Cílem této kapitoly je v návaznosti na kapitolu předchozí popsat sociální struktury kuvajtského obyvatelstva v průběhu vývoje země. První část v krátkosti shrne situaci v zemi před objevením ropy, protože určité struktury z tohoto období jsou dodnes ve společnosti přítomné nebo z těchto původních struktur vycházejí. Na tyto skutečnosti navazuje podkapitola ilustrující zásadní proměnu kuvajtské společnosti v době modernizace. Nejzásadnější částí je poslední podkapitola, jež představuje současnou společenskou realitu, jakožto stěžejní základ pro navazující výzkum.

² Přednáška dr. Kháleda al-Fadhí, Kuvajtská univerzita, 30. 1. 2014

První dvě podkapitoly byly vypracovány na základě literatury věnující se kuvajtské společnosti, ovšem kapitola třetí, mapující současnou sociální realitu, je z důvodu nedostatku příslušných akademických zdrojů primárně založena na přednáškách z Kuvajtské univerzity a informacích z vlastního terénního výzkumu.

4.1 Společnost před objevem ropy

Původ obyvatelstva Kuvajtu je různorodý a úzce souvisí s geografickou lokací této země. Kuvajt, jakožto pouštní přímořská země, přitahovala nomádské kmeny, jež ho vyhledávaly z důvodu pitné vody pro dobytek a městského osídlení jako zdroje komodit. Strategická poloha kuvajtského přístavu, jenž se nachází v koncové severní části Perského zálivu, byla zase ideální lokalitou pro obchodníky. Přístav totiž tvořil přirozenou bránu pro zboží přivážené z Indie, jež dále pokračovalo svou cestou v karavanách do oblasti Arábie, Předního východu a dále na západ. (Scarce, 1985: 40, 43)

Kromě arabských kmenů jmenovaných v předchozí kapitole, které tento státní celek ustanovily, jako např. Banú Utub, sem postupem času migrovaly další skupiny z různých částí regionu, které utvořily pestrý základ místního obyvatelstva. Většinu tvořili Arabové, původem ze severovýchodní Arábie a Bahrajnu, kteří po příchodu žili různým stylem života. Někteří se trvale usadili ve městě nebo přilehlých vesnicích a osvojili si některá řemesla jako stavbu lodí, zemědělství, rybolov, lov perel nebo obchod. Dále zde byly polonomádské komunity, jež přes léto žily v blízkosti města a zimu trávily v poušti, a v neposlední řadě také nomádští beduíni, jejichž život byl primárně spjat pouze s pouští a chovem dobytka. Mimo to zde žili Peršané, kteří byli koncentrováni zejména v pobřežních městech a jejichž hlavním zdrojem obživy byl zámořský obchod. V Kuvajtu mezi válkami existovala i židovská komunita, zaměřující se na obchod s textilem a zlatem, a komunita původem černých afrických otroků, kteří postupem času získali emancipovanou pozici. (Scarce, 1985: 38 – 40, 49)

Městská usazená společnost žila v jednoduchých hliněných domcích, tradičně rozdělených na mužskou (diwáníja) a ženskou část (harim). Beduíni žili ve stanech podobně separovaných jako domy městského obyvatelstva a jednotlivé kmeny migrovaly pouští dle ročních období. V obou společnostech byla zásadní jednotkou rodina, ovšem u beduínů byla stejně významná kmenová afiliace. Tradice a víra určovaly životy obou celků, avšak městská společnost žijící na pobřeží byla mnohem intenzivněji ovlivněna ostatními kulturami. To do značné míry přispělo k její otevřenosti a toleranci k cizím vlivům, které se nomádské společnosti přímo nedotýkaly. Právě z tohoto důvodu si beduíni zachovávali své původní tradice v mnohem intenzivnější podobě, než populace městská. (Scarce, 1985: 49 - 60)

Kuvajtská společnost fungovala na vzájemné reciprocitě jejího obyvatelstva v rámci těchto rozdílných ekonomických aktivit, z jejichž produkce profitovaly všechny složky místní populace. Až na výjimky z nejbohatších kupeckých rodin byla populace velmi chudá. Jediné vzdělávání existovalo ve městě až od roku 1911, a to v podobě náboženských madras určených pouze pro chlapce. I přes zásadní rozdíly, které se nacházely jak ve víře (skupiny šíitských a sunnitských muslimů, minoritní skupiny křesťanů a židů), tak ve stylu života a třídní stratifikaci, tvořila však kuvajtská společnost homogenní celek, který byl zásadní pro vytváření kuvajtské národní identity po vyhlášení nezávislosti. (Scarce, 1985: 50; Crystal, 1992: 73)

4.2 Moderní kuvajtská společnost

Přeměna země, kterou Kuvajt po objevu ropy prošel, zásadně proměnila podobu kuvajtské společnosti. Radikální zbohatnutí obyvatel společně se zavedením moderních společenských struktur mělo přímý dopad na život všech Kuvajťanů. Proměna byla intenzivní a odehrála se ve velmi krátkém časovém horizontu. *„Změny, které se odehrávaly v Evropě po dobu několika staletí, se v Kuvajtu odehrály za 25 let.“* (Freeth, 1972: 84)

S modernizací země došlo k úplnému odstřížení se od všeho, co bylo součástí dřívějšího způsobu života a tradiční minulosti. Kuvajťané v této době upnuli své životy ke všemu modernímu, co jim bylo poskytováno. Téměř ze dne na den vyměnili své velbloudy za auta s pohonem 4x4 a jak již v roce 1972 konstatovala Zahra Freeth: „*V téměř žádné jiné zemi by si předměty denní potřeby z tak blízké minulosti jen těžko zasloužily své místo v muzeu. Ovšem zde byly, občas i s těžkostmi, vyhledány a dostaly v něm své místo, protože jsou částí kultury, která téměř zmizela.*“ (Freeth, 1972: 114) S touto překotnou modernizací souvisela i demolice celého starého města, jehož hradby byly v podstatě srovnány se zemí, a stará zástavba, až na několik výjimek, byla nahrazena moderní, po vzoru západních metropolí (Freeth, 1972: 13). Společně s demolicí města, jeho urbanistickou expanzí a přesídlením obyvatel do vil v nově budovaných čtvrtích se značně zpřetrhaly společenské vazby a komunitní život, po rodině základní jednotka místní společnosti.

Třídní struktura kuvajtské společnosti se radikálně a jednou provždy změnila. Došlo k zániku všech původních řemesel a tradičních zdrojů obživy s jedinou výjimkou - obchodem. Díky příjmům z ropy byla vytvořena tzv. rentiérská ekonomika, založená na kuvajtských příjmech z ropy. Většina obyvatelstva byla od této chvíle spjata se státem, který všem poskytl zaměstnání v rámci svých nově vybudovaných struktur. Došlo tak ke ztrátě jejich původních identit a třídních pozic, které byly nahrazeny novými v podobě identit byrokratických a technokratických. (Crystal, 1992: 73 - 74)

Společnost v šedesátých až osmdesátých letech je na úrovni hodnot, tradic a víry velmi obtížné jednotně charakterizovat, protože měla nesčetně podob. Na jedné straně se někteří Kuvajťané, primárně hadháří, naprosto odstříhli od všeho tradičního, začali žít jakoby západním stylem života, cestovali, doma i přes prohibici pořádali večírky, jejich manželky nosily minisukně a mohly se stýkat s muži. Na druhé straně bylo možné v tu samou dobu v jiných částech společnosti, především beduínské, najít

případy, kdy dívkám bylo zakazováno vzdělávání, byly vdávány ve věku 14 let a jejich jakákoliv emancipace absolutně nepřipadala v úvahu. Střed poté představovala společnost, která sice navenek žila moderním životem po vzoru Západu, nicméně uvnitř rodiny velmi pečlivě dbala na své tradice a jen velmi pozvolna dovolovala ženskou emancipaci. Průměrná rodina měla okolo sedmi až dvanácti dětí, ovšem už v této době začal počet potomků u méně tradičnějších rodin klesat na tři až pět. (Scarce, 1985: 104 – 107)

4.3 Současná sociální realita

Kuvajtská společnost prošla v posledních dvou dekádách další významnou proměnou. Postupné změny v jejích strukturách se dotkly různých aspektů běžného života i společenských názorů na mnohá témata. Některé instituce však dodnes přetrvaly v téměř nezměněné podobě.

V Kuvajtu je dodnes patrný rozdíl mezi společnostmi původem městskou a beduínskou. Obecně je možné konstatovat, že beduínské obyvatelstvo je dodnes mnohem tradičnější, uzavřenější a méně náchylné k výrazným změnám ve svých strukturách. To se projevuje jak v oblékání, tak ve společenských zásadách, kterých se drží mnohem pevněji než populace původně městská. Pro označení původního usazeného městského obyvatelstva budu používat místní arabský termín *hadhárí*, protože český ekvivalent tohoto slova „usazené obyvatelstvo“ neodpovídá kuvajtské realitě. V té je celá populace obou původů již přes půl století usazená a nikdo nomádským stylem života nežije.

Primární a stěžejní roli v životech všech Kuvajťanů dodnes zaujímá víra. Islám je přítomen v zemi ne pouze vizuálně v podobě vysokého počtu mešit a souvisejících náboženských institucí, ale především má zásadní roli v životě naprosté většiny místní společnosti. Po určitém odklonu od víry, kterým si země prošla v šedesátých až osmdesátých letech, se islám znovu vrátil do jejich životů a například kuvajtská buňka

muslimského bratrstva je dnes velmi silnou politickou i kulturní silou ve společnosti.

Kuvajt je také dodnes jednoznačně patriarchální společností se silně zakořeněnými tradičními strukturami, které jsou s islámem spjaty. V emancipaci žen a jejich začlenění do společnosti, však ušla kuvajtská společnost dlouhou a významnou cestu. Dnešní postavení kuvajtských žen sice stále neodpovídá západním představám a nárokům na rovnoprávnost, nicméně v rámci společnosti Zálivu mají kuvajtské ženy jednoznačně nejlepší pozici. Ta se za prvé projevuje jejich legálními právy plynoucími z kuvajtských zákonů. V rámci rodinného práva mají kuvajtské ženy právo na rozvod. Při rozvodu jsou děti svěřovány do jejich péče, a pokud je iniciátorem rozvodu muž, musí jí i po rozvodu nadále zajistit stejnou životní úroveň jako před ním. Zajišťuje jí tudíž bydlení, měsíční rentu, domácí služebnictvo a hradí veškeré výdaje spojené s jejich potomky. Toto ženino právo zaniká pouze v případě jejího dalšího sňatku. Z pohledu občanských práv bylo Kuvajťankám přiznáno voličské právo a je jim i umožněno kandidovat do národního shromáždění (ar. *madžlis al-umma*). Za druhé se změnila jejich společenská situace. V dnešní době je nejen normální, že Kuvajťanky pracují, ale dokonce je to i vyžadováno. Ženino zaměstnání a vzdělání se stalo klíčovým indikátorem kvalit pro její potenciální nápadníky. Sňatek je dodnes cílem každé ženy a jedná se pro ní o životní moment, který ji osamostatňuje a se svatbou se její společenský status významně zvyšuje.

Sňatky a jejich podoba jsou jedním z aspektů života společnosti, které prošly od dob minulých pouze minimální proměnou. Dodnes většina manželství vzniká formou domluvených svateb a možnost vlastního výběru partnera je především pro ženy velmi omezená. Na rozdíl od minulosti mohou ovšem kuvajtské ženy odmítnout vybraného ženicha a toto právo je v naprosté většině rodinou respektováno. Obvyklé jsou dodnes sňatky v rámci rodiny, a to zejména mezi bratranci/sestřenicemi z otcovy strany, méně časté jsou pak ze strany matčiny. To přežívá v celé

společnosti, nejvíce ovšem v bohatých rodinách, které si tak udržují svůj rodinný majetek, a mezi beduínskou částí obyvatelstva.

Rodina je v kuvajtské společnosti dodnes zásadní a stěžejní institucí, která neztratila nic ze své důležitosti. Od rodiny se i nadále odvíjí fungování celé společnosti a jsou s ní spojeny procesy v ní probíhající. Dobré jméno spojující jedince s některou z významných a bohatých rodin tak automaticky otevírá dveře pro privilegované jednání a zvláštní přístup. Vazby uvnitř rodin jsou dodnes silné a jsou vždy na prvním místě před jinými vztahy. Mezi *hadhárí* obyvatelstvem je důležitá pouze rodina, zatímco mezi beduíny je kromě rodiny stejně důležitou jednotkou i kmen. Dodnes proto beduíni pouze vzácně uzavírají sňatky mimo svůj kmen a velmi pečlivě si střeží své dobré jméno.

Širší společenské vazby byly nejvýznamněji zpřetrhány v období modernizace a tento proces i nadále pokračuje. Sousedské vztahy nahradily vztahy přátelské a změnily se i formy společenských setkání. Tradiční arabské kavárny ze země téměř vymizely a nahradily je americké mezinárodní coffee shopy řetězců jako *Starbucks*, *Coffee Bean*, *Costa Coffee* aj., které je možné nalézt v každé čtvrti a ve kterých se scházejí Kuvajťané všech generací. Místem setkávání, které dodnes nezaniklo je *diwánija*. Dům každé kuvajtské rodiny má speciální část, velkou společenskou místnost, která je po obvodu vybavena sedacími soupravami. Její podoba se nezměnila a do dnešních dnů slouží jako místo setkávání kuvajtských mužů. V *diwánije* se výhradně muži pravidelně scházejí, popíjejí arabskou kávu a debatují, odpočívají a řeší aktuální problémy a kauzy.

Co se však do značné míry proměnilo, je stravování. Jídlo je kuvajtskou národní vášní. V restauracích se odehrává značná část společenského života a v zemi lze nalézt restaurace nabízející všechny kuchyně světa. Největší oblibě se obecně těší americké řetězce rychlého občerstvení jako *McDonald's*, *KFC*, *Burger King*, *Taco Bell* a *Pizza Hut*. Doma je však stále oblíbená tradiční kuvajtská kuchyně, založená

především na rýži, plodech moře a jehněčím mase. Stolování doma má dodnes tradiční podobu. Kuvajťané jedí zásadně na zemi a rukou, bez použití příborů.

Současná kuvajtská společnost tak sice ve veřejné sféře prošla velmi významnou proměnou a navenek žije moderním životem srovnatelným se Západem, nicméně v rámci vnitřních struktur je stále velmi tradiční a do značné míry uzavřená působení jakýchkoliv cizích vlivů.

5 OBRAZ POVÁLEČNÉ GENERACE

Mladá poválečná generace Kuvajtu je zajímavá nejen v kontrastu s nastíněnou charakteristikou v předchozí kapitole, která popisuje tradiční struktury a základy fungování kuvajtské společnosti jako celku, ale především jako samostatná sociální skupina, žijící mezi různými proudy a vlivy, jež ji formují a dávají jí unikátní podobu.

Poválečná generace, jež je aktuálně ve věku 20 – 25 let se značně odlišuje od generace svých rodičů, a to v mnoha ohledech, které budou popsány níže. Z důvodu této jasné odlišnosti je právě mládež častým cílem kritiky starších generací, které vnímají rozdílnost mladých a nerozumějí jim. Zároveň však i nepřímo připouštějí, že se sami na jejich proměně podíleli, a to především svým přístupem k výchově, ve které je možné najít prvotní zárodek a počátek jejich pozdější rozdílnosti.

Na druhou stranu i přesto, že se mladá generace skutečně liší, výchova, tradice a společenské normy kuvajtské společnosti se jí nemohly nedotknout. Především z pohledu rodinných tradic a dodnes přítomné společenské stratifikace pohlaví od útlého věku, tak bude následující kapitola zdůrazňovat i případné odlišnosti mezi dívkami a chlapci. Jejich světy jsou i přes stále širší možnosti vzájemného kontaktu velmi rozdílné a protínají se pouze minimálně.

Účelem této kapitoly je podat ucelený obraz o způsobu života kuvajtské dospělé mládeže, o jejich dětství, výchově a velmi aktuální otázce sexuality a porovnat ji s tradičními modely předchozích generací kuvajtské společnosti. První část se zabývá rodinou, výchovou a vzděláváním, tedy prostředím a základy, ze kterých tato generace vyšla. Druhá část se věnuje životnímu stylu a způsobu života mladých Kuvajťanů a třetí část se zabývá jejich sexualitou a její podobou v současnosti. Je samozřejmě nemožné pokrýt všechny existující nuance a vzájemné odlišnosti a zájmy, které mezi kuvajtskou mládeží existují. Nicméně tato kapitola poskytuje obraz tzv. *mainstreamu*, tedy hlavního proudu, ovlivňujícího i mladé, kteří v něm nejsou primárně angažováni a svým životním stylem se od něj odlišují.

5.1 Rodina, výchova a vzdělání

Rodina je základem kuvajtské společnosti. Její dobré jméno a původ jsou v zemi stěžejními ukazateli kvalit jedince a podle předků a jejich činů se tak každému automaticky přisuzuje určitá identita, a to nezávisle na jeho vlastních činech. Tohoto faktu jsou si mladí vědomi a velmi často s ním nesouhlasí, nicméně všichni vyrostli s určitou „nálepkou“ rodinné, či kmenové identity a v rámci země se jí není možné zbavit. Zásadním fenoménem pro všechny Kuvajťany je také *wásta*, arabský výraz označující protekci, v širším významu i konexe, známosti. S ní je možné v Kuvajtu dosáhnout všeho a naopak bez ní je těžké se obejít. *Wásta* tak hraje důležitou roli i v životě všech mladých, ať už jde o získání dobrého pracovního místa, či přehlédnutí dopravních přestupků a často funguje především na bázi rodinných vazeb a známostí, případně i na bázi úplatků. I z tohoto důvodu je rodina neoddělitelnou součástí života všech mladých a bez ní by jejich život téměř nebyl možný, či minimálně ne tak snadný.

Rodinné zázemí je v zemi stěžejní a také jasně a jednotně dané. Celé rodiny, obvykle velmi početné, žijí ve svých velkých, často vícegeneračních vilách s dostatečným prostorem pro všechny jejich členy

a se služebnictvem. Není kuvajtské rodiny, která by neměla minimálně jednu služebnou zajišťující úklid, vaření, nákupy a případně i péči o děti. Většina rodin jich má však mnohem více, včetně řidičů a dalšího personálu. Rodině a především ženám tak odpadají jakékoliv tradiční povinnosti spojené s péčí o domácnost. Její chod je zajišťován najatým personálem pocházejícím především z Filipín, Indie a Srí Lanky.

Velmi aktuální a společensky diskutovanou problematikou v Kuvajtu, ale i ostatních zemích Zálivu, jsou zahraniční chůvy. Většina kuvajtských dětí (i těch dnes již dospělých), má či měla během celého svého dětství kolem sebe chůvy-cizinky. Ty v mnoha rodinách často tráví s dětmi celé dny, starají se o ně, žijí s nimi, částečně je i vychovávají a někde de facto zastupují roli matky. V některých rodinách se dokonce stává, že dítě začne dříve mluvit rodným jazykem chůvy než arabsky, protože komunikace s rodiči, kteří oba pracují a věnují se vlastním aktivitám, je omezena na minimum. Fenomén přenechávání výchovy se tak v kuvajtské společnosti stal velmi palčivým tématem. Tento problém si mladí Kuvajťané často na základě právě vlastních zkušeností z dětství uvědomují a odsuzují jej. Nicméně i v rodinách, kde děti nejsou vychovávány chůvami, je jim ponechána přímo rodiči velká volnost a mladí Kuvajťané sami sebe označují jako rozmazlenou generaci. V místním myšlení totiž stále přežívá vzpomínka na nedostatek, který zemi ve všech směrech před nálezem ropy sužoval. Jak generace dnešních mladých dospělých, tak i mladších dětí byla a je vychovávána v neomezeném přísunu všeho, o co žádají, a pokud si to rodina může dovolit, chce jim vše poskytnout. Odmala jsou tak místní děti a mládež zvyklé na hojnost a stálý dostatek všeho, co si přejí.

Jak bylo uvedeno, otázka bydlení je pro mladé Kuvajťany jasně daná. Žijí až do svatby doma a je velmi nestandardní, aby si svobodní pronajímali vlastní byty. Konkrétně u dívek je to naprosto nepřipustné, protože by byly společností označeny za nemravné, což jejich rodiny z důvodu své cti a dobré pověsti nikdy nepřipustí. Mladí muži si sice byty výjimečně pronajímají, nicméně je velmi složité najít majitele, který jim

svůj byt pronajme. Pokud si totiž Kuvajťané jako jednotlivci chtějí pronajmout byt, je to automaticky známka toho, že v něm chce provozovat něco nelegálního, ať už se jedná o pořádání večírků spojených s konzumací alkoholu či drog, nebo o potřebu místa, kam by si mohli svobodně vodit své přítelkyně. Obojí jsou totiž záležitosti v Kuvajtu zakázané jak zákonem, tak společenskými normami, a je tak nemyslitelné je provozovat uvnitř domova. Zájem mladých o osamostatnění nebo nezávislost je považován za irelevantní a nechápaný argument, protože nabytí nezávislosti dodnes v Kuvajtu začíná uzavřením sňatku a společnost nevidí důvod, proč by měli mladí samostatný život začínat dříve. Velmi často je tak možné vidět po celém Kuvajtu na bytových domech cedule „Byty k pronájmu pro cizince („Nekuvajťany““ a pokud se majitelé k pronájmu Kuvajťanům uvolí, vyžadují často alespoň doložení manželské smlouvy.

Co se týče genderové separace, jakožto dodnes typického rysu místní společnosti, tak zhruba do 8 – 9 let věku dětí se obecně nerozlišuje pohlaví a k oběma se v rodinách chovají stejně. Nicméně nejčastěji od tohoto věku se začínají dívky od chlapců dělit. Mění se především přístup rodičů, kteří chlapcům ponechávají naprostou volnost a na jejich aktivitu dohlížejí minimálně. Zatímco dívky jsou jako rodinný drahokam opatrovány pod dohledem celé rodiny. I dnes už je možné v mnoha rodinách najít nejrůznější přístupy k výchově dívek, ovšem obecně, a především v beduínských rodinách, se zachovává konzervativní způsob výchovy. Neznamená to ovšem, že by dívky byly zavřené doma a nebylo jim nic dovoleno. Takové případy se sice vzácně vyskytují, nicméně ve většině rodin je tomu naopak. Dívky jsou zde podporovány ve svých ambicích, v zájmech, ve studiu a samozřejmostí pro ně je také budoucí pracovní kariéra. Mladé Kuvajťanky vlastní a řídí své automobily, chodí se svými přítelkyněmi ven, nakupovat, do restaurací, ovšem snahou rodin je ochránění jejich dobrého jména zejména pokud jde o styk s opačným pohlavím.

Dívky a chlapci v Kuvajtu vyrůstají odděleně a vzájemný kontakt opačných pohlaví je akceptován pouze v rámci vlastní rodiny. Genderová separace se dotýká i vzdělávání. Základní i střední školy jsou rozdělené zvlášť pro dívky a pro chlapce, a to ne pouze výuka ve třídách, ale celé školní komplexy jsou vždy pouze pro jedno pohlaví a učí je učitelé stejného pohlaví. Učitelé na základních školách většinou nejsou Kuvajťané, pocházejí především z Egypta a dalších arabských zemí. Na středních školách se poměr kuvajtských učitelů zvyšuje a nejvíce jich působí v univerzitním vzdělávání. Vysoké školství není v otázce genderové separace jednotné. Na státní *Kuvajtské univerzitě* je většina kurzů vyučována odděleně učiteli obou pohlaví, nicméně kampusy i mnohé kurzy smíšené jsou, jen jeden z kampusů je určený pouze pro dívky. Na soukromých univerzitách, jako *American University of Kuwait* (AUK), *Gulf University for Science and Technology* (GUST) a dalších, probíhá výuka povětšinou ve smíšených třídách, prostředí je uvolněnější bez genderové separace a mnohem více připomíná západní univerzity.

Veřejné školství všech stupňů je zdarma. Absolvování alespoň bakalářského univerzitního oboru je obecně pro budoucí kariérní uplatnění v Kuvajtu velmi žádané. Je také zajímavostí, že na Kuvajtské univerzitě studuje více dívek než mužů. Mladí Kuvajťané totiž často volí možnost kariéry v obranných státních složkách, jako jsou armáda, či policie. Získání kvalitnějšího a odbornějšího vzdělání než ve vlasti je společně s poznáním nové země hlavní motivací, proč vysoký počet mladých Kuvajťanů odchází studovat do zahraničí. Toto studium také de facto představuje jedinou výjimku, kdy mladí mají možnost se jako svobodní osamostatnit a zkusit žít bez dohledu rodiny a společnosti. Vysokoškolské studium na univerzitě v zahraničí je z tohoto pohledu mezi mladými Kuvajťany velmi lákavé a tudíž žádané. Absolventi středních škol mají v Kuvajtu možnost si zažádat o štědře dotované vládní stipendium pro studium v zahraničí a v případě jejich výběru jsou jim kompletně hrazeny veškeré náklady po celou dobu studia. Nejčastěji Kuvajťané odcházejí studovat na univerzity ve Velké Británii, v USA a v Austrálii, ale

i do ostatních arabských zemí, především do Egypta, Jordánska a Ománu. Jedná se hlavně o muže, nicméně i dívky stále častěji odcházejí za vzděláním do ciziny. U nich ale znovu velmi záleží na jejich rodině a přístupu rodičů.

5.1.1 Jazyk mladé generace

Mateřským jazykem je pro poválečnou generaci kuvajtský dialekt arabštiny. I v rámci tak malé země je dodnes možné najít mnoho jeho dalších nářečí. Na základě jazyka tak lze rozlišit hadhárí nebo beduínský původ, případně i příslušnost k některému z kmenů. S moderním životním stylem, technologiemi, přítomností cizích pracovníků a cestováním primárně souvisejí také změny, ke kterým došlo v jazyku této mladé generace. Kuvajtská arabština se v jejich podání snoubí s dalšími jazyky a dává tak vzniknout specifickému slovníku mladé generace. Ten obsahuje nová, přejatá, či jimi vytvořená slova a výrazy, jež mezi sebou používají. Starší generace sice může z kontextu obsah pochopit, ovšem jejich konkrétní význam jim zůstává skryt.

V novém dialektu mají nejvýznamnější podíl slova přejatá z angličtiny a obecně je možné v tomto ohledu považovat poválečnou generaci a mladší za bilingvní. Odmala jsou totiž Kuvajťané přímo i nepřímo vedeni k angličtině, jakožto druhému jazyku. Vyrůstají ve svých domovech obklopeni cizím personálem, služby v zemi jsou primárně zajišťovány pracovníky z východní Asie, televizní pořady jsou velmi často v angličtině pouze s arabskými titulky. Od útlého věku si tak děti nové generace osvojily angličtinu, jež je v zemi jazykem denní potřeby.

Tato dvojjazyčnost se v praxi projevuje jevem nazývaným v lingvistice *code-switching*, neboli *střídání kódů*. V běžném hovoru tak

mladí běžně přepínají mezi oběma jazyky, chvíli mluví kuvajtskou arabštinou, poté anglicky, následně se vrátí zpět do arabštiny.³

5.2 Životní styl mladé generace

Mladí Kuvajťané přijali do značné míry za svůj konzumní způsob života. Ten se do Kuvajtu dostával postupně od sedmdesátých let, nicméně nejvíce se rozšířil právě v letech devadesátých. Tato generace jím tak byla od dětství obklopena a zcela přirozeně se pro ně stal součástí jejich života.

Kuvajťané bohatství své země využívají pro maximální zjednodušení života a zvýšení jeho komfortu. Štědré státní příspěvky, domácí služebnictvo, automobil pro každého člena rodiny, cestování po celém světě a jiné vymoženosti, ve většině zemí dostupné pouze nejbohatším vrstvám, se zde staly naprosto samozřejmou součástí života všech Kuvajťanů. Hmotné zázemí je tak pro ně spolu s kompletním servisem poskytovaným ve všech službách samozřejmostí a životní nezbytností, bez kterých se dle svého názoru nemohou dnes již obejít.

Pro mladé v Kuvajtu je nutností značkové oblečení, za které utrácejí nemalé částky a značně nákladné je také časté trávení volného času v kavárnách, restauracích a nákupních centrech, které zde představuje hlavní náplň jejich životů. U mladých Kuvajťanů jsou vyšší životní náklady dále spojené s nákupy spotřebního zboží, především v podobě mobilních telefonů či tabletů. U mladých mužů a některých dívek tyto náklady zahrnují také automobil. Ten nemůže být starší několika let a ideální je, pokud se jedná o sportovní model luxusních značek.

Život pro mladé je tak v Kuvajtu značně finančně náročný a uspokojení všech jejich potřeb stojí nemalé částky. Vláda poskytuje štědré podpory všem svým občanům, studenty a mladé nevyjímaje. Univerzitní

³ Rozhovor, dr. Kháled al-Fadhlí, 45 let, beduín, lingvista a arabista z Kuvajtské univerzity, 9.4.2014

studenti například po celou dobu studia dostávají každý měsíc příspěvek 200 KWD (zhruba 14.000,-Kč) jako kapesné⁴, a i pracující svobodní mají nárok na státní příspěvek ve stejné výši. Mnoho mladých má také přísun financí zaručený z rodiny, nicméně ani všechny tyto peníze většinou zdaleka nepokryjí jejich veškeré náklady a vlastní finanční nároky tento příjem značně převyšují. Určitým řešením je tak možnost přivýdělku v podobě brigád, na které zde chodí jak chlapci, tak i dívky. Nicméně na větší výdaje, jako je koupě auta, nejnovějšího chytrého telefonu aj., to nestačí, a tak se mladí uchylují k půjčkám v bance. Půjčky má téměř každý mladý a jsou samozřejmou součástí života. Problémem ale je, že půjčená maximální částka v bance se vypočítává z měsíčního příjmu a trvá mnoho let, než se splatí. Proto je stále častějším řešením, že pro splacení celé první půjčky si Kuvajťané půjčí od přátel a složí ji v bance, aby si následně mohli půjčit vyšší částku. Z ní splatí půjčenou částku přátelům, zbývající peníze utratí za nové oblečení či vůz a kolotoč půjček tak pokračuje stále dál.

Zásadním fenoménem, který přímo souvisí se životním stylem místních mladých a velmi silně ho formuje a ovlivňuje, je určité rozdvojení jejich životů. To je způsobené rozporem, jež na jedné straně představují konzervativní pravidla, která jsou společensky vyžadovaná, a na straně druhé touha mladých žít a zkusit život, který vidí na Západě, stylizují se do něj a následují ho. Mladí Kuvajťané tak velmi často žijí téměř doslova dvojitý život. Jeden oficiální, veřejný, rodině známý a společensky akceptovatelný, ale v tu samou dobu i život druhý, který je soukromý, utajovaný před rodinou, někdy i přáteli. Sami mladí nevědí, který z nich je pro ně opravdovější a berou oba jako jeden celek, který má pouze více částí. Nicméně se často shodují, že ten druhý, soukromý, je ten, který si dle jejich slov opravdu užívají a rozhodně by se o něj nechtěli připravit.

⁴ Tento příspěvek se od následujícího školního roku 2014/2015 zvyšuje na 300 KWD (zhruba 21 000.-Kč) každý měsíc.

Mezi společensky nepřijatelný patří například jakýkoli kontakt s opačným pohlavím, večírky, dále požívání alkoholických nápojů a jiných omamných látek, aj. Toto rozdvojení je markantní jak u dívek, tak u mužů. Obecně je však jeho utajování jednodušší pro muže, kterým je doma ponechávána téměř absolutní volnost, zatímco většina dívek má striktnější pravidla a jejich volný čas a aktivity jsou doma podrobeny větší pozornosti.

5.2.1 Volný čas a záliby

Ústřední náplní života kuvajtské mládeže je společenský život. Má svou specifickou místní podobu, jež bude popsána dále, a mladí většinu svého volného času tráví se svými přáteli. Rodina má také ve společenském životě důležitou pozici, nicméně především u mladých mužů je často až na druhém místě.

Jak bylo zmíněno výše, celonárodní zálibou jsou restaurační zařízení a nákupní centra, která se paradoxně stala národní chloubou. Turisty se nikdo z mladých nezeptá, zda navštívil tradiční súq al-Mubarakíja v Kuwait City, národní muzeum nebo archeologické vykopávky na ostrově Failaka, ale zda již viděl druhé největší obchodní centrum na Blízkém východě *Avenues* a luxusní galerii *360° Mall*, případně v jakých restauracích z místní nepřeborné nabídky již jedl. Tento způsob trávení volného času je společný všem mladým Kuvajťanům, nicméně z důvodu separace pohlaví je logické, že si dívky a chlapci vytvořili vlastní náplň volného času, kterou vzájemně nesdílejí. Tyto aktivity se ovlivňují pouze minimálně. Existují zde tak dva rozdílné světy - ženský a mužský, které mají jeden o druhém pouze matné a často i zkreslené představy.

5.2.1.1 Kuvajťští mladí muži

Jedním z nemnoha tradičních způsobů trávení volného času, které přetrvaly v Kuvajtu z doby před objevením ropy až do dnešních dnů je

diwánija, která byla popsána v předchozí kapitole. Tato ryze mužská instituce je dodnes součástí života mladých Kuvajťanů, ovšem náplň aktivit se s dobou značně posunula. V generaci jejich rodičů bylo nemyslitelné, aby se do diwánije vešlo v něčem jiném než v tradičním oděvu dišdáše, společnost se zde scházela a diskutovala o nejrůznějších tématech a v této podobě dodnes existují diwánije starších generací. Dnešní mladí se v diwánije stále shromažďují a setkávají se svými přáteli, nicméně obvykle nenosí tradiční oděv, ale trička s kraťasy či kalhotami a nejběžnější zábavou je sledování televize, přenosů fotbalových zápasů a hraní her na herních konzolích PlayStation a Xbox.

Sport obecně je mezi muži v Kuvajtu oblíben a většina chlapců je k němu vedena odmala. K fotbalu, který je národní stálicí a dodnes kuvajtský sport číslo jedna, přibyla široká škála nových sportovních odvětví. Velmi oblíbená jsou v dnešní době všechna bojová umění jako karate, jiu jitsu, taekwondo, box, kickbox a dále týmové sporty jako házená a basketball. Především v posledních letech se stal sport mezi mladými muži doslova fenoménem a naprostou jedničkou mezi volnočasovými sportovními aktivitami je bodybuilding, neboli kulturistika. Tento trend přišel do Kuvajtu zhruba před pěti lety a je nutné ho zasadit do místního kontextu. Všichni muži zde sice rádi hrají fotbal, ale obecně je kuvajtská společnost jednou z nejobéznějších na světě a obezita zde sužuje celou populaci napříč věkovými skupinami. Nicméně mnozí se shodují, že od příchodu trendu fitness do Kuvajtu se procento obézních mezi mladými muži znatelně snížilo. Každodenní návštěva posilovny se stala naprostou nutností pro většinu kuvajtských mladíků a svalnatá vypracovaná postava je zde pro ně stejnou vizitkou jako zánovní automobil či značkové oblečení.

Proměna v oblékání mladé mužské generace je zcela zřejmá. Mladí často jako běžný denní oděv odmítají tradiční dišdášu a rotru, tedy dlouhou bílou košili a pokrývku hlavy v podobě velkého šátku, který na hlavě udržuje černá páska. Mnozí z nich často nosí západní oblečení a dišdášu nosí pouze do školy či zaměstnání. Někteří muži především

z hadhárí si pak oblékají tradiční oděv pouze na oficiální události jako svatby, slavnosti, či pohřby. Dříve také nebylo možné, aby muži venku nosili krátké kalhoty, bermudy, nebo šortky, jež jsou dnes naprosto samozřejmou součástí šatníku všech mladíků. Stejně tak se změnila barevná škála oblečení, takže původně dívčí barvy jako růžová, fialová a červená jsou dnes běžně viditelné na mužských oděvech, což vzbuzuje především u starších generací značnou kontroverzi a nepochopení.

Jak již bylo zmíněno, sdílenou vášní mezi kuvajtskými mladíky jsou automobily. Nejžádanější jsou rychlá auta značek jako Porsche, Audi, BMW, Ford Mustang, Dodge, Masseratti, Chevrolet Corvette či Nissan, případě off-roady (terénní vozy) od GMC, Jeepu, Hummeru nebo Cadillacu. Vozy zde demonstrují jejich životní styl, jsou jejich vášní, vizitkou a náplní volného času. Pouze minimum z nich je chápe v kontextu primárního využití, jakožto spotřebního zboží sloužícího k přepravě. Je to samozřejmě spojeno i s místní zanedbatelnou cenou benzínu, která se pohybuje okolo 7,-Kč/litr, ale i s potřebou soukromí, kterého se mladým často doma nedostává a automobil je vítaným úkrytem před okolním světem. Z této záliby v automobilech vyplývá i zájem o tuning (vylepšování vozů, ať už vzhledově nebo výkonnostně) a nejrůznější druhy automobilových závodů buď na okruzích (např. driftingové akce), nebo drag racing, neboli ilegální rychlostní závody v ulicích. Pro posledně jmenovaný je oblíbená především Seventh Ring Road, nejvzdálenější dálnice objíždějící celý Kuvajt pouští, jež je místy téměř rovná a během noci ji nikdo nepoužívá. Upravené vozy v těchto závodech běžně dosahují rychlosti překračující 300 km/h a jedná se tak o zálibu značně nebezpečnou. Nicméně její obliba a obecně zájem o automobilismus mezi Kuvajťany je obrovský a stále roste.

5.2.1.2 Kuvajtské dívky

Kuvajtské dívky se odlišují od jiných arabských dívek v mnoha směrech. Nejsou zde jako jinde vedeny k domácím pracím a neučí se starat o domácnost. Neumí tak např. vařit, prát, uklízet apod., protože

všechny tyto práce zastává domácí personál, který mají doma a budou ho mít i ve svých budoucích domovech po svatbě. Stejně jako kuvajtská mladá dívková generace vyrůstá obklopena pouze přáteli svého pohlaví, tak i ona vyrostla ve společnosti ryze dívčí. V kuvajtské arabštině tak mají i svůj vlastní slovník s vlastními frázemi a výrazy, jemuž druhé pohlaví nerozumí. Od mala je jim v domovech věnována velká péče, větší než chlapcům, a je jim dopřáván nejvyšší možný komfort. Co se týče volného času, tak většinu ho dívky v Kuvajtu tráví v obchodních centrech, ať už jde o nákupy kosmetiky, oblečení, obuvi nebo jiných doplňků, nebo v restauracích. Nejoblíbenějšími společenskými akcemi jsou soukromé dívčí večírky (často nazývané dívčí diwánija) a především svatby. Svatební oslavy jsou v Kuvajtu organizovány odděleně pro muže a pro ženy, a proto jsou pro dívky, které normálně nosí tradiční černé abáje a šátky, možností si obléci jakékoliv (tedy i odhalené a vyzývavé) oblečení, ve kterém jindy na veřejnost vyjít nemohou.

Pokud jde o způsob odívání a zahalování se, pokrývají kuvajtské mladé dívky celé možné spektrum způsobu oblékání. Především dívky z beduínských rodin jsou v oblékání obecně tradičnější a nosí černé abáji, šátky a často i niqáb, tedy roušku přes obličej, která se však liší od niqábů např. v Saúdské Arábii, protože nezahaluje dívčino čelo. Podoby abájí se liší, může se jednat o její moderní podobu, tedy dlouhý černý plášť s dlouhými rukávy, nebo o kuvajtskou tradiční abáju v podobě černého širokého splývavého pláště nasazujícího se i přes hlavu. Mnoho Kuvajťanek obou původů nosí pouze černé abáji se šátky, další si zahalují vlasy, ale nenosí černé abáji, nýbrž moderní oblečení západního stylu. Stejně tak je nemalý počet těch, které se vůbec nezahalují a chodí v moderním oblečení - tričkách s krátkým rukávem i sukněmi nad kolena. Obecně však většina místních dívek hidžáb, tedy tradiční muslimský šátek zahalující vlasy, nosí. Je zajímavé, že jakékoliv zahalení jim neznemožňuje demonstrovat i na veřejnosti svůj styl, a to například v podobě luxusních lodiček na vysokých podpatcích, drahých kabelek a výrazného líčení.

Jako jinde ve světě i zde dívky mají rády hudbu a mají své idoly mezi zpěváky a kapelami. Kromě mnoha arabských zpěváků žijí kuvajtské dívky aktuálně fenoménem *K-popu*, neboli jihokorejské populární hudby. Členové skupin jako *Beast* nebo *Infinite* pro ně často představují ideály mužnosti a přitažlivosti a jejich zájem o K-pop podnítil i zájem o celý východoasijský region. Velmi oblíbené jsou tak i japonské kreslené seriály manga, thajské, čínské, korejské a japonské restaurace a mnoho dívek se díky tomuto zájmu začalo i některý asijský jazyk učit.

O proměně mladé generace kuvajtských dívek svědčí i naprosto bezprecedentní událost, která se v zemi odehrála na počátku dubna 2014. Marocká vycházející hvězda, zpěvák S^cad Al-Mudžarid, přiletěl do země na pozvání jedné kuvajtské kosmetické firmy a u jejího obchodu uspořádal v nákupním středisku koncert. V Kuvajtu se mezi dívkami strhlo doslova davové šílenství, obchodní dům byl v obležení a po střechu zaplněn Kuvajťankami, které si přály svého idola spatřit. Vrcholem byla šarvátka, která se odehrála mezi lesbickým párem a zpěvákem, kdy jedna z dívek zpěváka napadla, protože její přítelkyně se s ním snažila flirtovat. Jiná dívka neváhala zaplatit za večeři s touto vycházející hvězdou 50 000 KWD (přibližně 350 000,-Kč). Kuvajťané touto nevídanou událostí žili ještě dlouho poté, jednalo se o naprosto šokující záležitost a sociální sítě jí byly doslova zaplněné. Tento případ velmi dobře ilustruje změnu, která se v místní společnosti odehrává. Ještě před několika lety by dívka účast na podobné akci před svou rodinou a především otcem a bratry pečlivě tajila, zatímco dnes ji veřejně sdílí na internetu a hrdě se hlásí k lásce ke zpěvákovi opačného pohlaví.

5.2.1.3 Zábava v ilegalitě

I přes bohatství země, ve kterém se skrývá potenciál k pestrému společenskému vyžití, si v Kuvajtu mnoho mladých stěžuje na nudu a minimální nabídku aktivit, jež znají z cizích zemí a televize. Často je také možné se setkat mezi mladými s názorem, že vše, co je zábavné, je v zemi nelegální, anebo že není problém zde získat cokoli, jen to stojí

více peněz než jinde. Tím je většinou míněn skrytý a ilegální sociální život, kterého si mladí často užívají. V Kuvajtu oficiálně neexistuje žádný noční život, noční kluby, nebo diskotéky a na koncertech, kterých je minimálně, je tanec zakázán. Proto se zde organizují párty a večírky s profesionálními DJ v soukromých bytech, často pro tento účel zařízených jako evropské kluby, nebo v poušti ve velikých stanech, které uvnitř vypadají jako bar, ale jsou umístěny uprostřed pustiny, daleko od civilizace a tudíž i ukryty před zraky společnosti. Na těchto akcích nechybí alkohol a jiné návykové látky, obojí v zemi ilegální. Litr tvrdého alkoholu zde stojí od 70 do 100 KWD (cca 4900 - 7000,- Kč) a Kuvajťané si nejčastěji kupují whisky a vodku. Z jiných návykových látek je zde možné najít cokoli, nejběžnější je marihuana, hašiš, ale i drogy typu LSD nebo kokain. Mnozí z nich si ovšem nechávají na podobné nelegální aktivity v zemi zajít chuť, a pokud o ně mají zájem, užívají si je při cestách do zahraničí.

5.2.1.4 Cestování

Největší zálibou Kuvajťanů je cestování. Tato národní vášeň pro poznávání nových zemí se stala jedním z charakteristických rysů země. Nejzřetelněji se to projevuje během svátků a volných dní kdy se Kuvajt s pravidelností vyliďňuje a valná většina Kuvajťanů odlétá do zahraničí. Často udávaným důvodem pro cestovatelské nadšení je, že Kuvajt je malá země a možností vyžití zde není tolik, aby uspokojily nároky jeho občanů spojené s moderním životním stylem. Samozřejmě je u Kuvajťanů cestování motivováno i touhou poznávat nová místa a země. Nicméně velmi často zmiňovaným důvodem pro cesty ze země je u mladých i touha po větší volnosti a vysvobození se ze společenského tlaku a pout, jež mnoho mladých v Kuvajtu silně pociťuje a v rámci země jim jde uniknout jen velmi těžko. I z tohoto důvodu se při svých cestách snaží stranit ostatních Kuvajťanů, což je ovšem v některých populárních destinacích pro jejich vysokou koncentraci velmi obtížné.

V regionu Blízkého východu je nejčastěji navštěvovanou destinací především Dubaj ve Spojených arabských emirátech. Cestují sem jak celé rodiny, tak jednotlivci i skupiny přátel a jejich hlavním cílem je zábava. Nabídka aktivit, které Dubaj nabízí, je nepřeberná. Výrazně tak převyšuje všechna ostatní místa v regionu. Jedná se o kosmopolitní místo a pro mladé je atraktivní především noční život a podniky, které ho nabízejí, jako bary, diskotéky, taneční kluby, venkovní plážové večírky, koncerty, festivaly a jiné akce, které nejsou v Kuvajtu povoleny. Zásadní nevýhodou jsou však ceny, které značně převyšují i ty kuvajtské a v tomto ohledu je tak pro noční život další oblíbenou a dostupnější destinací libanonský Bejrút.

Mezi tradiční evropské cíle cestovatelů ze Zálivu patří samozřejmě britský Londýn společně s alpskými resorty ve Švýcarsku, v Rakousku (např. Zell Am See) a v Itálii. Především v letním období se Evropa stává vítaným azylem před teplotami Zálivu, které zde standardně překračují 50°C ve stínu. Z české perspektivy je zajímavé, že mezi Kuvajťany jsou více než hlavní město proslavené lázně v Teplicích a Karlových Varech, kam především starší generace a rodiny jezdí na ozdravné kúry a mnozí z nich si v těchto městech pořizují vlastní byty a domy.

Při cestách jsou také stálíci Spojené státy americké, se kterými Kuvajt od první války v Zálivu udržuje nadstandardně dobré vztahy a kde i mnoho Kuvajťanů z dnešní mladé generace strávilo část svého dětství. Kuvajťané cestují i do Kanady, nicméně v mnohem menším počtu než do USA.

Co se týče Asie, je jednoznačně dlouhodobě nejoblíbenější destinací Thajsko, kam odjíždějí na dovolenou a za zábavou především mladí Kuvajťané. Thajsko je proslavené kromě svých přírodních krás i pestrou paletou aktivit a především snadnou dostupností a širokou nabídkou levných služeb, které jsou v Zálivu zapovězeny, nebo jsou dostupné velmi omezeně, jako například alkohol a jiné omamné látky, či

noční kluby a prostituce. Fenoménu cest do Thajska se budu dále věnovat v kapitole 5.3.4.

Každý rok Kuvajťané objevují další nové destinace, které se obratem stávají cílem mnoha z nich. Sami to nazývají jako tzv. *country fashion* (přeložitelné jako určitá *móda zemí*). V roce 2012 tak byla nejvyhledávanější destinací Itálie, v loňském roce souostroví Maledivy.⁵ Jedná se samozřejmě o drahý koníček, nicméně ekonomické náklady většinu Kuvajťanů netrápí a jsou ochotni za cestování utratit značné částky.

Obecně je tak u mladé generace možné konstatovat, že především místní mladí muži jsou velmi zcestovalí a světaznalí, mnohem více než jejich rodiče. Mladé svobodné dívky sice mohou ze země samy vycestovat, ale většina z nich cestuje pouze s rodinnými příslušníky. Není zvykem, aby kuvajtské dívky cestovaly samy, např. s přítelkyněmi, nicméně i tento trend se mezi některými liberálnějšími skupinami společnosti mění a otevřenější rodiny dovolují volné cestování i svým dcerám.

5.2.2 Moderní technologie

Neoddělitelnou součástí života kuvajtské společnosti napříč generacemi jsou moderní technologie. Tento zájem o veškeré výtobytky moderní doby je v ní přítomen už od počátku importu západních technických vymožeností v šedesátých až sedmdesátých letech minulého století v době raketového nárůstu životní úrovně a odklonu od tradičního životního stylu (Freeth 1972: 86, 102 - 111). Ani v současnosti zájem o ně nepolevuje, spíše naopak. Samozřejmostí v každé domácnosti se již dříve stala kompletní technologická výbava, která je pravidelně obnovována a inspiruje se posledními trendy. Zásadním přístrojem v Kuvajtu je stejně jako v celém arabském světě satelitní televize v každém pokoji, spolu s

⁵ Muníra, žena, 21 let, beduíňka, rozhovor ze dne 9. 3. 2014

domácími kiny, přehrávači DVD a Blue Ray a na oblibě získávají 3D televize. Děti dnes mají od útlého věku k dispozici tablety, mp3 přehrávače a všechny druhy herních konzolí jako Sony PlayStation či Xbox. Samozřejmě jsou také domácí i přenosné počítače, nicméně nejvýraznějším a nejrozšířenějším představitelem tohoto trendu dnešní doby jsou mobilní telefony se stálým přístupem k datovému internetovému připojení.

Naprostá většina kuvajtské populace vlastní tzv. chytré telefony (angl. *smartphones*) s velkými dotykovými obrazovkami především značek Apple (telefony iPhone) a Samsung (řada Galaxy). Ty se zde staly nezbytnou součástí života a většina Kuvajťanů je používá neustále. Odkládá je pouze ve výjimečných případech a podle jejich vlastních slov si bez nich život už neumí představit. Důvodem k této závislosti na chytrých mobilech jsou zejména aplikace, které je možné používat pouze v tomto druhu telefonů s operačními programy iOS nebo Android a které se staly nezbytným komunikačním kanálem. Nejen mezi mladou generací se jedná především o sociální sítě a tzv. messengery, tedy chatovací komunikační programy umožňující kromě výměny zpráv i možnost zasílání fotografií a jiných médií.

Paradoxně nejpoblárnější světová sociální síť *Facebook* je zde již překonána a není Kuvajťany téměř vůbec používána. Většina ji přestala používat kolem roku 2012 a místo ní využívá jiné alternativy. Sociální síť *Twitter* je zde stále velmi oblární, nicméně zásadní a nezbytnou se stala aplikace *Instagram*. Ta plní funkci primárního informačního kanálu pro všechny Kuvajťany a kromě privátních profilů zde tak mají účet i veškeré oficiální státní instituce, které ho využívají k informování o dění, aktualitách, novinkách apod. Mnoho komerčních subjektů jako jsou restaurace, online obchody či individuální služby založilo svůj business právě prostřednictvím Instagramu. Při časté debatě proč v Kuvajtu získala takovou popularitu zrovna aplikace Instagram, tedy program založený na sdílení fotografií a krátkých videí, který poskytuje pouze zlomek služeb než Facebook, bylo všemi shodně odpovězeno, že Kuvajťané mají rádi

jednoduché a nekomplikované služby. Facebook však jako médium je zbytečně složitý a Instagram plně jejich potřebám vyhovuje.

Stejný osud jako Facebook potkal v Kuvajtu i SMS zprávy, které se zde také téměř přestaly používat a nahradily je výše zmíněné messengery, chatovací programy. Samozřejmostí je aplikace *WhatsApp* spolu s aplikací *Viber*. Hojně je zde využíván také *BlueBerry Messenger* (BBM), *Kik* a *InstaMessage*, chatovací aplikace spřažená s Instagramem pro přímé zasílání zpráv uživatelům Instagramu.

Mladá generace je prostřednictvím svých mobilů připojena prakticky 24 hodin denně a nikdo z nich si nedokáže život bez chytrých telefonů představit. Jejich nástup je mnohými z nich označován za zásadní milník v životě kuvajtské společnosti a jejich případná ztráta jako nejtragičtější představitelná událost. Kromě výhod chytrých telefonů, v podobě komunikačního prostředku s přáteli, je tento přístroj jejich zásadním informátorem o aktuálním dění, novinkách, trendech a informacích, které jsou jim díky internetovému připojení kdykoliv k dispozici. Pro všechny je také zásadní soukromí, které tyto přístroje poskytují. Jedná se o jejich ryze privátní vlastnictví, jehož používání je všem ostatním zapovězeno. Jak ukáže následující kapitola, jsou to právě chytré telefony, které zásadně proměnily podobu vzájemné komunikace mezi oběma pohlavími, jež je dodnes na veřejnosti v podstatě zapovězena. Právě díky moderním technologiím se jejich kontakty zjednodušily a značně zintenzivnily.

5.3 Sexualita

Pro tuto oblast kuvajtské reality je stěžejní porozumět dvěma důležitým zásadám v místní společnosti. Tou první je již zmíněný téměř nulový veřejný kontakt mezi muži a ženami, jež nejsou příbuzní. Při pozdravu si opačná pohlaví ani nepotřesou rukou, neexistuje přátelství mezi ženami a muži mimo rodinu. Ženy například na veřejnosti obecně odmítají reagovat na jakékoliv podněty od cizích mužů, i když se týkají třeba jen upozornění na ucházející pneumatiku u auta. Každé pohlaví zde

tvoří samostatnou entitu a vzájemné veřejné interakce jsou možné a přípustné pouze v rámci rodiny anebo po uzavření manželství.

Druhou zásadou je absolutní odsunutí jakýchkoliv fyzických projevů vzájemné náklonosti z veřejného prostoru mimo zraky ostatních. Veškerá intimita patří za zdi domovů a ložnic a veřejný projev je naprosto neakceptovatelný i pro sezdané páry.

Z výše uvedeného logicky vyplývá i totální zapovězení předmanželských milostných styků, což o předmanželském sexuálním životě platí absolutně. Jakýkoliv vztah dívek s chlapci před manželstvím je v Kuvajtu naprostým tabu a věcí naprosto společensky nepřijatelnou. Z tradic i náboženství vyplývá, že vzájemný styk s opačným pohlavím je možný pouze po uzavření sňatku a mimo něj je zapovězen. V islámu je mimomanželský sexuální styk, je-li odhalen a doložen čtyřmi očitými svědky, kvalifikován jako *zina*, zakázaný vztah, jež je v šarí'e trestán ukamenováním pro vdané/ženaté partnery, nebo 100 ranami bičem pro nesezdané (El Fethi 2013: 32). V Kuvajtu je zároveň nemanželský sexuální styk považován za trestný čin. Sex je vnímán v arabské společnosti jako tabu a záležitost ryze intimní a soukromá a často se o něm hovoří především v kontextu ostudy a harám aktivity. Co platí obecně pro arabský svět, platí dvojnásob pro velmi konzervativní prostředí Zálivu. Tento trend se sice v některých kruzích mění a egyptské soukromé televizní stanice v současnosti vysílají pořady o sexualitě, ovšem přetrvávající názor v arabské společnosti o brzké změně směru v postoji k sexualitě nic nenasvědčuje. (El Fethi 2013: xviii, 4, 49, 71)

Nicméně je to zejména tento aspekt života mladých Kuvajťanů, kterým se zásadně odlišují od generace svých rodičů. Proto je sexualitě kuvajtské mládeže v této práci věnován značný prostor. Zájem o flirtování, randění a předmanželský sexuální styk se totiž staly součástí životní náplně mladé generace. Toto tvrzení nelze vztáhnout na sto procent kuvajtské mládeže, protože v silně tradičních či věřících rodinách jsou dodnes mladí, pro něž první styk s opačným pohlavím mimo rodinu

představuje podepsání satební smlouvy. Tento jev je však stále vzácnější a i tito mladí si kolem sebe uvědomují přítomnost tohoto fenoménu a většinou vědomě se mu vyhýbají. Pokud ho ovšem provozují, platí svorně u obou pohlaví, že ho před společností, rodinou, ale často i přáteli tají a sdílení vlastního sexuálního života je tak v Kuvajtu naprosté tabu.

Je samozřejmě otázkou, kde hledat příčinu této absolutní proměny sexuality v současném Kuvajtu. Obecně v muslimské společnosti je z veškerých změn týkajících se sexuality obvykle viněn Západ a jeho kulturní imperialismus pronikající médii. Západní média jsou však v Kuvajtu přítomná od šedesátých let a změna přišla až v generaci let devadesátých. Proto je příčinu nutné hledat i uvnitř společnosti. V arabských společnostech se aktuálně v zárodku objevují stejné mechanismy, které nastartovaly sexuální revoluci v Evropě. Jmenovitě překotná urbanizace a růst metropolí, oslabování rodinných a společenských vazeb a jejich vlivu na společenské chování, vysoká proporce mladých ve společnosti, proměna role žen, transformace sexu do podoby konzumního zboží v souvislosti s ekonomickou expanzí a liberalizací, aj. Dále zde svou roli hraje i vliv médií, migrace i oddalování věku pro vstup do manželství. (El Fethi 2013: xvii, 6, 24). V Kuvajtu lze dnes najít všechny tyto jevy, pouze oslabování rodinných vazeb zde není aktuální. Země není rozlehlá, všichni de facto žijí v jednom městě, a proto zde odtržení od rodiny z důvodu relokace možné není. Co se týče věku vstupu do manželství, generace rodičů dnešních mladých běžně do manželství vstupovala kolem dvaceti let věku, dívky i dříve. Dnes se věk vstupu do manželství liší individuálně, nicméně obecným trendem je jeho oddalování po dokončení vysokoškolských studií, pro dívky kolem 23 let věku, pro muže zhruba o 2-3 roky více.

Stejně jako jinde v arabském světě, ani v Kuvajtu neexistuje sexuální výchova na školách a v rodinách se o ní nehovoří. Stejně tak chybí jakékoliv veřejně dostupné odborné publikace a knihy, které by o sexualitě poskytovaly pravdivé a faktické informace. Kuvajtská mládež

tak čelí stejným problémům jako v jiných arabských zemích. Nejzásadnějším je získání spolehlivých informací a odpovědí na otázky, které je v této souvislosti zajímaví. V dnešní době se dostávají k informacím o sexuálním životě především prostřednictvím internetu a různých serverů mu věnovaných. To je ovšem značně nespolehlivý zdroj, protože webové stránky jsou často plné nepravdivých a zkreslených informací. Ty ovšem mladí kvůli nemožnosti porovnat je s odbornými znalostmi často přijímají jako fakt a nemají možnost si vybudovat přirozený cit pro posouzení spolehlivosti a reálnosti informací. V jejich představách je tak často sexuální život na Západě spojován a zaměňován s pornografickými filmy a to co v nich vidí, vnímají jako jeho reálnou podobu. Pornografie jako taková je sice při surfování na kuvajtské IP adrese státem cenzurována, ovšem v dnešní době není problém získat její měniče a dostat se tak ke kýženým serverům. Tyto dezinformace o sexuálním životě však vedou k vytváření nejrůznějších mýtů a stereotypů mezi mládeží. Některé jsou úsměvné, jiné ovšem značně rizikové. Mezi ně patří například vnímání používání prezervativů jako ochrany, která slouží pouze v případě provozování sexu za peníze, tedy s prostitutkami. Povědomí o možnosti sexuálně přenosných nemocí nebo třeba o způsobech antikoncepce je obecně velmi vágní a především v kontextu promiskuitního sexuálního života či možného otěhotnění je nebezpečné pro oba partnery. Umělé přerušení těhotenství je v Kuvajtu nelegální, zákon potrat povoluje pouze ve výjimečných případech ohrožujících zdraví matky. V případě dívčina otěhotnění mimo manželství by jí bezprostředně hrozilo celospolečenské zostuzení a s největší pravděpodobností i přerušení veškerých styků s jejími příbuznými a de facto zničený život. Pokud opravdu dojde k narození potomka z nemanželského styku, je dítě umístěno do dětského domova, kde je mu přiděleno smyšlené jméno a vyrůstá zde bez jakýchkoliv kontaktů se svou pravou rodinou.

Pokud se k předmanželským aktivitám mládež rozhodne, je nutné je pečlivě skrývat. Zajímavý, ale logický je rozdíl, který v přístupu k

sexualitě má každé pohlaví. Například zatímco mladí Kuvajťané mě jako cizince neměli zábrany zodpovědět většinu otázek ohledně sexuality, tak dívky naopak považují toto téma za tabu a i když to tak není, tak mají tendenci vždy předstírat svou nevinnost, nezkušenost, absolutní neznalost a nezájem. Pro dívky se totiž jedná o věc ryze intimní, nanejvýš soukromou a odehrávající se pouze mezi ní a jejím protějškem co nejvíce skrytou před zraky všech ostatních. Jak bude vysvětleno dále v této kapitole, je toto chování a zachovávání diskretnosti kardinální pro její budoucnost. I z toho důvodu je nemožné specifikovat, jak velká část kuvajtských svobodných dívek má předmanželský styk, případně jakou formu. Obecně se Kuvajťané shodují, že jejich podíl stále roste, a to především mezi hadhárí obyvatelstvem. Avšak podobně jako v jiných arabských státech žádné oficiální statistiky na toto téma neexistují, protože vlády obvykle před tímto fenoménem zavírají oči a popírají jeho jakoukoliv existenci. (El Fethi 2013: 96 - 97).

5.3.1 Možnosti seznámení

I přes důslednou separaci pohlaví v oficiálních a rodinných kruzích, má kuvajtská mládež v dnešní době stále více způsobů k seznámení a další možnosti se objevují. Prvním ze dvou hlavních způsobů je internet a s ním spojené sociální sítě a aplikace v chytrých telefonech. Nejčastěji zmiňovanými cestami jsou jak *Twitter*, tak především *Instagram* a s ním sprážená aplikace *InstaMessage*, která umožňuje přímo kontaktovat ty, jejichž profily si předtím prohlédli. Častou možností jsou také jiné sociální sítě či seznamovací servery jako *Badoo*, *WhosHere*, či *MeetMe*, jež jsou primárně k seznamování vytvořeny. Tento způsob navazování kontaktů je na rozdíl od následujícího většinou považován za „lepší“, více na úrovni.

Druhý způsob je spojený s kuvajtskou vášní pro automobily. Většina mladých tráví podstatnou část dne dobrovolně ve svých vozech a z toho se vyvinul i způsob vzájemného seznámení, které není ve veřejných prostorách zdaleka tak jednoduché a anonymní. Mladíci i dívky, sami nebo ve skupinkách, křižují v automobilech (případně na

motocyklech) Kuvajt a pozorují řidiče v okolních vozech. Samozřejmě čím luxusnější, sportovní nebo jinak zajímavé auto je, tím více pozornosti přitahuje. Pokud se především mladíkům protějšek v sousedním voze líbí, tak ho nahánějí a snaží se upoutat dívčinu pozornost. Pokud má vyhlídnutá dívka zájem, buď někde zastaví, nebo si na nejbližších semaforech vymění čísla. V Kuvajtu jsou dvě místa, která mladí k tomuto druhu seznámení využívají. *Arab Gulf Street*, hlavní silnice, která se táhne podél celého pobřeží Kuwait City a přilehlých čtvrtí, anebo *Second Ring Road*, rychlostní silnice, jež vede od pobřeží do středu Kuvajtu a která si díky seznamování vysloužila přezdívku Silnice lásky (*Š'árat il-hob*). Tento způsob však může být značně nebezpečný, protože pronásledování dívek za každou cenu často vede k dopravním nehodám.

Mnoho dívek si také na tento trend stěžuje a jakkoliv jsou liberální, tak tento způsob seznamování rezolutně odmítají a obecně odsuzují chování a přístup mladých Kuvajťanů ke všem mladým dívkám, které vždy považují za případné objekty k flirtování. V případě mnoha svobodných mladíků situace vygradovala natolik, že se „balení“ dívek stalo jejich jediným zájmem a dělají co nejvíce proto, aby pozornost dívek přitáhli. V jejich představách jsou pro většinu dívek, které se nebrání vztahům před manželstvím, zásadním kritériem pro výběr právě již výše zmiňované luxusní automobily, motocykly a svalnatá těla. Proto se to vše snaží získat a upoutat jejich zájem. I proto jsou profily Kuvajťanů dychtících po seznámení s dívkami na sociálních sítích (jako *Instagram*) plné snímků mladých mužů právě s těmito atributy.

Dalšími možnostmi seznámení jsou také brigády, různé dobrovolnické práce a projekty, kterých je aktuálně v Kuvajtu stále více a mladí se jich ve svém volném čase hojně účastní. Jsou totiž často na rozdíl od jiných oficiálních (např. školních) akcí organizovány smíšeně a poskytují tak prostor pro navázání kontaktů. Nepříliš obvyklá, ale přesto využívaná, je také výměna telefonních čísel v nákupních centrech, kavárnách či restauracích, kde, jak bylo zmíněno výše, tráví mladí značnou část volného času.

5.3.2 Místa setkávání

Kuvajt je malá země a místní rodiny jsou početné, takže pravděpodobnost, že při schůzkách se svým protějškem potkáte někoho ze svých příbuzných, je velmi vysoká. I přesto, že není zvykem předmanželský vztah veřejně manifestovat, mnoho mladých se v dnešní době schází v restauracích a kavárnách, kde ovšem riskují možnost prozrazení. Jak bylo řečeno v úvodu kapitoly, jakýkoliv fyzický kontakt je však na veřejnosti naprosto zapovězený a nelegální a pokud se například pár políbí na veřejnosti, je vystaven nejen šokovaným pohledům okolí, ale může být i odveden a stíhán policií či soukromou ostrahou. A proto pokud páry chtějí soukromí, existují pro ně dvě nejčastější varianty.

Tou první jsou jejich automobily, ve kterých je možné odjet na vzdálená místa a provozovat v jejich úkrytu cokoliv, co omezený prostor umožňuje. Druhou, která je mezi mladými nejběžnější, je možnost jednodenního pronájmu apartmánu. Určité bytové domy v Kuvajtu fungují de facto jako hodinové hotely, mají k dispozici plně vybavené byty, které je možné si na jeden den pronajmout. O jejich existenci celá společnost ví, nicméně jako u mnoha jiných nelegálních fenoménů předstírá, že je nevidí a že neexistují. Další možností jsou rodinné letní byty na pobřeží (tzv. chalet [šalé]), v zimním období stanové osady v poušti a výjimečně se mladí tajně scházejí i ve svých domovech. Tato setkání je však možné přirovnat k adrenalinovému sportu, protože naplánování něčeho podobného je s ohledem na vysoký počet obyvatel jednotlivých rodinných vil velmi náročné a je i velká pravděpodobnost přistižení někým ze členů rodiny, domácího personálu nebo sousedů.

5.3.3 Perspektiva předmanželských vztahů

Velmi ošemetná je otázka perspektivy těchto předmanželských vztahů. Je samozřejmě velmi individuální a neexistuje na ni jednoznačná univerzální odpověď. Převládajícím názorem mezi mladými Kuvajťany nicméně je, že pokud se s dívkou scházejí a mají s ní milostný a intimní

poměr, jehož sexuální styk může, ale nemusí být součástí, tak ho považují pouze za zábavu a o dívce neuvažují jako o své potenciální životní partnerce a manželce. I pouze to, že jim dívka dá své číslo, je pro mladíky sice výhra, ale ve stejnou chvíli to její pozici degraduje na pouhé chvilkové rozptýlení. „*Pokud se mnou dívka chodí ven, randí a navíc se mnou má sex, tak tím pádem lze svým rodičům, sourozencům, rodině a dělá to tajně za jejich zády. Jak si poté mohu být jistý, že když si ji vezmu za manželku, nebude dělat to samé i mě?*“⁶

Pro dívky, které se nebrání žádné formě sexuálního vztahu před vstupem do manželství, také vzniká další komplikace. Vyžadovanou věcí pro svatbu je dodnes panenství a mladí muži stále velmi těžce přijímají fakt, že jejich dívka před nimi již s někým vztah či styk měla. Právě z tohoto důvodu se dívky, které panny nejsou, nebo za sebou mají jinou formu sexuálního styku, většinou snaží tuto skutečnost před svým přítelem tajit a předstírat svou nevinnost, aby si je v případě vážnosti vztahu jejich přítel vzal za manželku. Ovšem stále je pro dívky předmanželský styk stigma do budoucnosti, které může kdykoliv vyplout na povrch a zkomplikovat dívce život. Mnoho plánovaných svateb se ruší právě z důvodu zjištění pravdivé dívčiny minulosti či její části: „*Rodina mého kamaráda mu vyhlédla dívku k sňatku, a tak šel spolu se svým otcem na námluvy. Když však dívka přišla a on ji spatřil, tak otce požádal, aby odešli. Setkal se s ní totiž před několika měsíci na lodi na moři, kde měla oblečené bikiny a flirtovala s mnoha z přítomných mladíků.*“⁷

Na druhou stranu mnoho mladých odmítá místní tradiční instituci domluvených sňatků, která je dodnes rozšířená především mezi beduínskou částí společnosti. Nechtějí si vzít náhodně někoho, koho jim vyberou jejich rodiče, nebo kdo přijde požádat o dívčinu ruku. Chtějí si svého budoucího partnera vybrat sami, dobře ho před svatbou poznat (nikoliv fyzicky) a v případě oboustranného souznění se s ním oženit/vdát.

⁶ Fahed, muž, 25 let, hadhárí, rozhovor ze dne 5.2.2014

⁷ Hareth, muž, 24 let, hadhárí, rozhovor ze dne 3.2.2014

Což ovšem znamená protějšek někde najít a někde se s ním tajně scházet. Při otázce, jak toho chtějí docílit, když sami považují předmanželské randění za pouhou zábavu a zpestření času, často neznají odpověď a nechávají to osudu.

5.3.4 Intimní aktivity v rámci předmanželských vztahů

I přesto, že chození je dnes součástí života mnoha mladých, tak sexuální styk s kuvajtskou přítelkyní není takovou samozřejmostí, jak by se mohlo zdát. Předmanželský pohlavní styk totiž dívkám obecně budoucnost značně komplikuje, protože jak bylo vysvětleno výše, její panenství je dodnes zásadní podmínkou pro vstup do manželství. Pokud je o něj dívka připravena před vstupem do manželství, musí zpravidla podstoupit v zahraničí plastickou operaci panenské blány, či spoléhat na štěstí, že si najde manžela, kterému tato skutečnost vadit nebude. Možné připravení o panenství je také vnímáno jako určitý závazek i pro jejího partnera, kterému se však mladí Kuvajťané často chtějí vyhnout. Pokud tedy na sexuální styk dívka přistoupí, jedná se ve valné většině o anální sex, který neohrožuje její panenství a je vnímán jako adekvátní náhražka pohlavního styku. Tento fenomén je mezi mladými široce rozšířen a není považován za něco zvláštního či výjimečného.

Samostatnou kapitolou je poté sexuální život mladých Kuvajťanů při pobytech v zahraničí. Není neobvyklé, že mladí Kuvajťané doma randí se svými kuvajtskými přítelkyněmi, ovšem bez jakéhokoliv či minimálního fyzického kontaktu. Za fyzickým stykem tak poté cestují do zahraničí, buď do Dubaje, proslavené v Zálivu množstvím prostitutek především ze zemí bývalého Sovětského svazu, anebo především do Thajska. Thajsko je v očích kuvajtských mladíků malým rájem, ve kterém si mohou svobodně dopřávat veškeré doma zapovězené aktivity, a tak do této země často cestují na dlouhé dovolené a užívají si všeho, co jim jinak není umožněno. Podobně oblíbenou destinací je i španělský ostrov Ibiza, proslavený svým divokým nočním životem a vysokou koncentrací mladých z Evropy i celého světa.

5.3.5 Homosexualita

Jestli je téma sexuality v kuvajtské společnosti tabu, tak odlišná sexuální orientace je úplně tím největším. Místní společnost obecně homosexualitu silně odsuzuje a stejně jako jiné muslimské společnosti ji považují ji za *harám*, tedy islámem zakázanou aktivitu. (El Fethi 2013: 234 – 236, 239).

Mladí Kuvajťané nepovažují homosexualitu za vrozenou sexuální orientaci, ale pouze za zálibu nebo choutky okoukané ze Západu. V jejich představách je homosexualita považována za získanou. V tomto kontextu se o ní často hovoří jako o vyústění separace pohlaví, která především na středních školách vede mladé do homosexuálních pohlavních styků. Homosexualita je nepochybně jevem, který je v kuvajtské společnosti přítomen a jehož existenci v dnešní době mladí přiznávají a většinou i ve svém okruhu někoho odlišné orientace znají.

Právě v tomto ohledu proběhla v zemi výrazná proměna. Homosexuálové jsou sice jednoznačně společensky stigmatizováni, ale pro mnoho z nich v dnešní době již není nutné svou odlišnou orientaci za každou cenu skrývat. Často ji svým chováním či oblékáním na veřejnosti jasně demonstrují i přes odsouzení naprosté většiny společnosti. Na veřejnosti je tak možné spatřit gaye, jež se drží za ruce a svým oblečením zjevně vybočují z místní mužské společnosti.

Během svého výzkumu jsem se s několika kuvajtskými gayi a lesbami setkala a měla jsem možnost s nimi hovořit. Všichni jednoznačně odsuzují místní percepci vidění homosexuality jakožto zvoleného životního stylu a jsou si velmi dobře vědomi jejich obtížné pozice v rámci tradiční muslimské společnosti. V tomto kontextu také otázku budoucnosti jejich životů nechávají otevřenou podobně jako ostatní mladí.

6 VYTVÁŘENÍ IDENTITY POVÁLEČNÉ GENERACE

Předchozí kapitola by mohla sama o sobě naznačovat, že mladá generace se značně vzdálila od generace svých rodičů, přijala kompletně odlišný životní styl a všechno tradiční odsunula do pozadí. Styl života se všemi změnami, které se udály a mladí je přijali, je jedna věc, ale neméně důležitá je jejich percepce této nové reality a jejich vlastní identity, kterou si tímto odlišným životním stylem sami vytvořili.

V rámci teoretického konstruktů o kulturní identitě jsem se v této části výzkumu zaměřila na několik zásadních faktorů, které jsou klíčové pro formování kulturní identity mladých dospělých. Konkrétně se jedná o vztah k jejich vlastní zemi, o vztah ke společnosti, rodině a rodičům a také o roli víry v jejich životě. Cílem výzkumu této kapitoly je také zjistit do jaké míry je mladá kuvajtská generace ovlivněna globalizací a prostřednictvím jakých kanálů je jejímu vlivu vystavena a jaké jsou případně implikace tohoto fenoménu na jejich životy.

Součástí této kapitoly je tak i definování postojů a názorů mladé generace na prostředí, ve kterém žijí a s nímž je nutné se vypořádat tak, aby byly uspokojeny potřeby nejen jejich vlastní, ale i požadavky celé společnosti. Do výzkumu byly zahrnuty také představy o budoucnosti země a její společnosti.

6.1 Vztah ke Kuvajtu

Z odpovědí respondentů jasně vyplývá, že jejich vztah k vlasti je jednoznačně pozitivní. Jsou si především vědomi toho, že jejich země jim, jako kuvajtským občanům, poskytuje nadstandardní zázemí, které není ve většině ostatních zemí obvyklé. To dle jejich slov spočívá konkrétně v zajištění bezpečnosti, v bezplatné zdravotní péči a školství, neplacení jakýchkoliv daní a v poskytování státní podpory po celý život. *„Od narození až do smrti nás naše vláda finančně podporuje. I po smrti se tvůj plat dělí mezi tvou ženu a děti. Řekni mi, jaká jiná země na světě tohle*

*má?*⁸ K těmto výhodám je třeba přičíst i ceny energií a benzínu, jež jsou v zemi téměř nulové.

V porovnání s komfortem, který jim země nabízí, se tak negativa života v zemi jako jsou například vysoké letní teploty nebo palčivá dopravní situace v podobě všudypřítomných zácp, zdají i jim samotným malicherná. Za další negativum někteří považují ceny nemovitostí, které se v posledních letech šplhají k astronomickým částkám, jež po svatbě nepokryje ani státní novomanželský příspěvek na bydlení. Za závažnější problém však mnozí pokládají vedení státu, které, přes veškerou loajalitu ke královské rodině, viní z rozkrádání státních příjmů a nedostatečné distribuce těchto prostředků mezi lid.

Výjimečně pohodlný život bez jakéhokoliv strádání, který zde mladí Kuvajťané vedou, je spojen s jejich loajalitou k vlasti a hrdostí na to, že jsou Kuvajťané. Kromě materiálních výhod jsou hrdí na svůj národ, původ i na rozvoj, kterým za posledního půlstoletí prošel. *„Miluji Kuvajt a zemřela bych pro něj. Jestli chceš, napíšu ti hned tady ‚Kuvajt‘ svou vlastní krví.“*⁹

V tomto kontextu je zajímavý postoj respondentů k národní historii. Někteří o ní mají jen matné představy, nepovažují ji za důležitou a zajímají se pouze o své vlastní kořeny. *„V našich dějinách se neodehrály žádné velkolepé činy, a proto nevidím důvod proč se o ni zajímat.“*¹⁰ Pro jiné je však zásadní, považují znalost historie za svou povinnost a chtějí ji dobře znát už z toho důvodu, že vidí, jak ostatní v jejich generaci o ni zájem neprojeví. *„Kuvajt jsem já a jeho historie jsou moje kořeny. Proto se o ni musím zajímat. Znalost historie mě nutí milovat Kuvajt více a více.“*¹¹ Vztah ke kuvajtské historii a zájem o ni se tak ukázal jako velmi individuální, obecně však lze pozorovat větší zájem mezi Kuvajťany

⁸ Abdulmalik, muž, 23 let, hadhárí, rozhovor ze dne 2. 4. 2014

⁹ Muníra, žena, 21 let, beduínka, rozhovor ze dne 9. 3. 2014

¹⁰ Hareth, muž, 24 let, hadhárí, rozhovor ze dne 3. 2. 2014

¹¹ Muníra, žena, 21 let, beduínka, rozhovor ze dne 9. 3. 2014

beduínského původu. Rozhodně však národní historie není mezi mladou generací rozhodujícím kritériem pro jejich vlastenectví a vztah k vlasti.

6.2 Vztah ke společnosti

Postoj mladé generace ke společnosti je povětšinou pozitivní. Považují Kuvajťany za nejlepší společnost Zálivu, která se na rozdíl od okolních nad ostatní nepovyšuje, její členové se nedělají lepšími, jsou pohostinní a „...i přesto, že většina Kuvajťanů má opravdu hodně peněz, jsou stále *nohama na zemi*.“¹² Mladí vnímají dodnes určité společenské rozdíly mezi svými původy, tedy obyvateli hadhárí a beduíny, nicméně pro ně samotné nejsou nijak zásadní a přátelí se napříč původy i náboženskými směry: „*Ano, Kuvajťané jsou různých původů, kterých jsme si dodnes vědomi, ale všem nám v žilách koluje ta samá kuvajtská krev*.“¹³ Co na společnosti shodně odsuzují, je přítomnost klientelistického systému v podobě již zmiňované *wásty*. Jedním dechem ovšem dodávají, že ji sami často využívají, a představuje tak začarovaný kruh, ze kterého je těžké nalézt východisko.

Uvědomují si, že v současné podobě životů mizí z kuvajtské společnosti mnoho tradičního. Vytrácení některých jevů souhlasně kvitují, jiné naopak vidí mizet velmi neradi. Pozitivně tak vidí dívky a někteří muži například změnu, která se odehrála v místní mentalitě v postoji k ženám. Ty ve společnosti nabývají stále nezávislejší a svobodnější pozice. „*Dříve bylo nemyslitelné, aby dívka pracovala společně s cizími muži. Dnes je to normální a nikdo se nad tím nepozastavuje*.“¹⁴ Pozitivně také přijímají mnohem větší svobodu, která jim dovoluje realizovat se tak, jak si přejí. „*Mohu dnes nosit oblečení, co se mi líbí, nechat se tetovat, nebo do*

¹² Šajma, žena, 23 let, beduína, rozhovor ze dne 7. 2. 2014

¹³ Alí, muž, 25 let, hadhárí, rozhovor ze dne 18. 3. 2014

¹⁴ Anwár, žena, 22 let, hadhárí, rozhovor ze dne 20. 3. 2014

*značné míry sám rozhodovat o svém vlastním životě, věci dříve naprosto nepředstavitelné.*¹⁵

. Pokud jde o negativní proměnu, tak se většina respondentů shoduje, že ze společnosti bohužel mizí vzájemný respekt, částečně i pohostinnost a dochází ke značnému oslabování širších společenských vazeb. *„Nevím dnes, kdo jsou naši sousedé, nezdravíme se... dříve něco naprosto nemyslitelného „Dříve jsme žili jako jeden.“¹⁶ „Lidé v Kuvajtu se v dnešní době stávají doslova anti-sociální.“¹⁷ Dále se některým nelíbí, že kuvajtská společnost je i přes všechny proměny značně konzervativní a stále nedovoluje naplnit jejich představy o svobodném životním stylu, jak ho znají z ciziny: „Kuvajt je pořád uzavřený. Vše je tu zakázané.“¹⁸*

Jevy, ve kterých lze hledat příčinu této změny, jsou všemi shodně pojmenovány. Jedná se o televizi, internet a cestování. Většina změn má svou příčinu v zahraničí a do místní společnosti se dostala díky snadnému propojení světa prostřednictvím médií. Moderní technologie považují mladí také za hlavní příčinu rozpadání se společenských vazeb. Lidé podle jejich názoru stále více komunikují přes své chytré telefony a nevyhledávají osobní kontakt tolik, jako tomu bylo dříve. *„Dnes je normální, že sedíme v diváníji, nemluvíme a všichni pouze chatují na svých telefonech. Dokonce už občas ani nechodíme na svatby, pouze ženichovi pográtulujeme přes WhatsApp a tím to pro nás končí.“¹⁹ Zároveň ale cestování a získávání informací z internetu považují za pozitivní, protože Kuvajťany vzdělávají, učí je cizí jazyky a místní společnost díky nim získává rozhled a znalosti, které jim pomáhají v rozvoji. *„Média nás civilizují a díky technologiím se stáváme**

¹⁵ Fahed, muž, 25 let, hadhárí, rozhovor ze dne 19. 2. 2014

¹⁶ Hareth, muž, 24 let, hadhárí, rozhovor ze dne 5. 2. 2014

¹⁷ Mubarak, muž, 21 let, beduín, rozhovor ze dne 9. 3. 2014

¹⁸ Abdalláh, muž, 22 let, beduín, rozhovor ze dne 10. 4. 2014

¹⁹ Ahmed, muž, 25 let, beduín, rozhovor ze dne 25. 2. 2014

rovnocennou součástí rozvinutého světa.“²⁰ Přítomnost technologií také kvitují v souvislosti s usnadněním jejich životů a úspory času ve vazbě na veškerou státní administrativu a jednoduššímu přístupu ke službám. „Nemusíme už trávit hodiny na úřadech, vyplníme žádost online, odešleme a je vyřešeno.“²¹ „Jakékoliv služby jsou v Kuvajtu dostupné online. Najdu si co potřebuji, zavolám a do hodiny to mám doma.“²²

V otázce podoby jejich generace v kontextu kuvajtské společnosti se všichni respondenti jednomyslně shodli, že jejich generace je od starších generací odlišná, a to velmi zásadně. „Životní styl mých rodičů se od našeho naprosto odlišuje. Náš současný život je jiný ve všem - v hodnotách, názorech, ve způsobu, jakým naše životy žijeme.“²³ Důvod odlišnosti svojí generace přičítají stejným vlivům, které změnily celou společnost s hlavním důrazem na internet a chytré telefony, usnadňující přístup k informacím o celém okolním světě, které jejich rodiče k dispozici neměli. „Dříve v Kuvajtu byli všichni lidé stejní, žili stejné životy a o okolním světě tolik nevěděli. Naši rodiče prožili většinu života bez internetu a neměli tolik možností, jak se dostat k informacím. Dnes si každý z nás najde, co ho zajímá a co je mu blízké, což přímo způsobuje naši odlišnost ve všem - od oblékání, přes záliby až po způsob myšlení.“²⁴ Pro některé v této generaci jsou důležitá i studia v cizině, při nichž tráví tři až pět let sami v cizí zemi, často v naprosto odlišné kultuře, což velmi často ovlivní jejich názory a vidění světa. „Po čtyřech letech v Austrálii jsem se vrátil do Kuvajtu a najednou mi došlo, kolik věcí mi tu chybí a co všechno bych tu rád změnil.“²⁵

²⁰ Muníra, žena, 21 let, beduína, rozhovor ze dne 9. 3. 2014

²¹ Abdulmalik, muž, 23 let, hadhání, rozhovor ze dne 2. 4. 2014

²² Marjam, žena 23 let, hadhání, rozhovor ze dne 6. 4. 2014

²³ Anwár, žena, 22 let, hadhání, rozhovor ze dne 20. 3. 2014

²⁴ Abdulmalik, muž, 23 let, hadhání, rozhovor ze dne 2. 4. 2014

²⁵ Abdulláh, 25 let, hadhání, rozhovor ze dne 17. 2. 2014

Bez ohledu na vlastní životní zkušenosti se mladí shodují na tom, že vývoj ovlivněný moderní a západní kulturou je v jejich společnosti potřeba. Co je ovšem dle jejich názoru špatně, je slepé přebírání cizích vzorců chování a jejich aplikování bez jakéhokoliv kulturního základu, což se právě mezi mladými často děje. *„Je správné, že se lidé dívají do světa a pozorují jiné kultury. Určitě jsou mnohé věci zvenku pro nás přínosné, ovšem nesmíme pouze slepě přebírat to, co vidíme, bez ohledu na naši kulturu. Já sám se dívám ven, hledám, cestuji a dobré věci přejímám. Obohacují můj život i naši společnost.“*²⁶

6.3 Vztah k rodině

Rodina je pro všechny respondenty z řad mladých Kuvajťanů naprosto zásadní jednotkou v životě. Její důležitost se projevuje jejich naprostou loajalitou k příbuzenstvu a rodinné vztahy jsou pro ně nadřazeny všem vztahům přátelským, okolní společnosti i národu. *„Rodina je něco, s čím jsi srostlý... anebo bys rozhodně být měl.“*²⁷ S tím je spojená i znalost původu vlastního rodu a jeho historie. Mladí si jsou vědomi důležitosti svojí příslušnosti k rodu, od kterého se odvíjí jejich společenská pozice, a u beduínské populace to platí dvojnásob.

Rodiče jsou pro všechny nejrespektovanější osoby, kterým jsou doživotně vděční za svou výchovu a zázemí. S respektem vůči rodičům souvisí i neotevřenost jejich vzájemného vztahu. Ta se až na výjimky neliší a většina respondentů se shoduje, že vztah nemohou označit za otevřený. *„Moje rodina o mém životě mnoho věcí neví a bylo by projevem neúcty je o nich informovat“*²⁸ Shodují se, že s rodiči sdílejí základní minimum informací a svůj soukromý život si nechávají pro sebe: *„Mojí rodiče by byli šokovaní, kdyby věděli všechno o mém životě“*²⁹. Obecně se

²⁶ Mubáarak, muž, 21 let, beduín, rozhovor ze dne 9. 3. 2014

²⁷ Alí, muž, 25 let, hadhárí, rozhovor ze dne 18. 3. 2014

²⁸ Hareth, muž, 24 let, hadhárí, rozhovor ze dne 3. 2. 2014

²⁹ Abdulmalik, muž, 23 let, hadhárí, rozhovor ze dne 2. 4. 2014

domnívají, že se i většina mladých Kuvajťanů v dnešní době snaží více osamostatnit od svých rodičů a nedovolit jim tak přílišné zasahování do života, jak bylo dříve zvykem. S tím souvisí například většinové odmítání instituce domluvených sňatků, tedy vybrání jejich budoucích partnerů rodiči. *„Co se týče svatby a jiných zásadních životních rozhodnutí, snažím se zachovat si svůj život nezávislý na rodičích.“*³⁰ Pouze minimum respondentů označuje svůj vztah s rodiči za otevřený a ryze přátelský: *„Můj vztah s rodiči je výborný. Jsou moji nejlepší přátelé. Říkám jim všechno a zahrnuji je do všeho, co ve svém životě dělám, protože nechci, abychom mezi sebou měli zed', která by nás oddělovala,“*³¹

Právě přátelský a otevřený vztah je to, co si naprostá většina přeje do budoucnosti mít se svými vlastními potomky. Nechtějí, aby jejich pozice jako rodičů byla autoritativní a nedotknutelná, tak jako tomu u většiny bylo právě v jejich domovech: *„I na úkor značné ztráty svého respektu bych si přál, aby moje děti vyrostly v otevřeném prostředí jako moji přátelé. Chci jim být blíž a bez takového odstupu, jaký mám od svých rodičů já.“*³²

6.4 Vztah k islámu

V otázce víry byly odpovědi všech respondentů zcela jednotné. Jednomyslně považují islám za nejdůležitější věc, kolem které se odehrává jejich život a který určuje smysl jejich bytí. Shodně se také v otázce identity primárně považují za muslimy a až následně za Kuvajťany. *„Víra je smyslem našeho života. Žijeme proto, abychom budovali a modlili se k Bohu.“*³³ *„Byli jsme zrozeni proto, abychom se modlili k Bohu a všechno, co děláme, činili pro Boha.“*³⁴ Sdílejí

³⁰ Mubáarak, muž, 21 let, beduín, rozhovor ze dne 9. 3. 2014

³¹ Anwár, žena, 22 let, hadhárí, rozhovor ze dne 20. 3. 2014

³² Abdalláh, muž, 22 let, beduín, rozhovor ze dne 10. 4. 2014

³³ Abdulmalik, muž, 23 let, hadhárí, rozhovor ze dne 2. 4. 2014

³⁴ Fajsál, muž, 21 let, hadhárí, rozhovor ze dne 26. 3. 2014

přesvědčení, že jejich životy jsou sledovány a po smrti budou podle svých skutků souzeni. Dle některých je právě víra to, co jim brání ve špatných činech a motivuje je ke konání dobrých skutků. Mnozí ovšem sebekriticky přiznávají, že ve skutečnosti nejsou dobrými muslimy a mnohé z jejich činů jsou s islámem v rozporu. To se týká například nepravidelných modliteb, kouření, alkoholu i nemanželských styků.

V čem se ovšem odpovědi zásadně liší je v otázce vztahu víry a tradic v Kuvajtu. Někteří je považují za nerozdělitelné a vzájemně pevně spjaté „*V naší kultuře je víra jednoznačně spjatá s tradicemi a je nemožné je oddělit*“³⁵ Jiní naopak jasně rozdělené „*Rozdělení je naprosto jasné. Víra je daná od Boha a tradice jsou vytvořeny lidmi. Víra jim tak je přímo nadřazena.*“³⁶ Právě druhá skupina často odsuzuje mnoho tradičního, jež je v přímém rozporu s vírou. Jako například tradiční podobu beduínských sňatků, ve které muž nevidí svou ženu až do svatby i přesto, že na to má z islámu právo. I přes rozdílnost pohledu jsou ovšem všichni schopni rozlišit, co v jejich kultuře vychází z víry a co z tradic. Beduínské dívky jsou si vědomy, že hidžáb, který nosí, je daný islámem, a niqáb zakrývající jejich tvář vychází z tradic. Liší se však jejich vlastní pohled na to, co je nadřazenější. Obecně se ovšem shodují, že tradiční je v Kuvajtu silnější než islámské.

6.5 Otázka budoucnosti

V této kapitole byli respondenti dotazováni na jejich představu o budoucnosti Kuvajtu jako státu a podobu jeho společnosti v době až sami budou ve věku svých rodičů, tedy zhruba 45 – 60 let.

Budoucí podobu země si každý z respondentů představuje velmi individuálně a přímo se odvíjí od názorů na podobu stavu Kuvajtu v dnešní době. Optimističtější se domnívají, že Kuvajt se stále rozvíjí, a to

³⁵ Hala, žena, 20 let, beduína, rozhovor ze dne 13. 4. 2014

³⁶ Alí, muž, 25 let, hadhárí, rozhovor ze dne 18. 3. 2014

velmi dobře i v porovnání ostatními zeměmi Zálivu, a i nadále bude jeho rozvoj pokračovat. Někteří si myslí, že se jeho rozvoj po invazi zastavil, rány, které při ní utrpěl, dosud nebyly zcela zaceleny a je nutná změna, která zemi posune dál. V souvislosti s nutnou změnou si ovšem mnoho z nich myslí, že jak vedení státu představované vládou a královskou rodinou, tak ani lid žádné zásadní kroky nepodniknou a země bude nadále pokračovat stejně. *„Ano, říkáme, že chceme víc, že chceme jít dál, chceme se rozvíjet a budovat... ale pouze to říkáme a mezitím vlastní kapitál posíláme ze země a investujeme v zahraničí.“*³⁷ Nejpesimističtější z nich si myslí, že se stav země stále zhoršuje a někteří dokonce projevují do budoucna obavy o jeho nezávislost: *„Když se podíváš na mapu, Kuvajť je malinkatá země obklopená obry. Nemůžeme dlouhodobě zůstat samostatní. Já osobně si myslím, že nás dřív nebo později pohltí Saúdská Arábie.“*³⁸

Na rozdíl od budoucnosti kuvajtského státu se v budoucí podobě kuvajtské společnosti respondenti jednomyslně shodli. Jsou si jisti, že kuvajtská společnost se do budoucnosti změní a její proměna bude primárně dána odlišností jich samotných. Představují si ji více oproštěnou od vlastních tradičních společenských zásad a pravidel, od kterých se sami do značné míry odpoutali: *„Pokud se má společnost vyvíjet, tak se musí měnit. Tradiční zvyky nevyhovují modernímu životu. Jsou jako zámky, které tě uzavírají a nedovolují ti být svobodný.“*³⁹ V čem se také shodují, je trvalá role víry v jejich životech, která je pro mladé stejně důležitá jako pro generace starší. Islám chtějí předávat svým potomkům a rozhodně ho považují za neodstranitelnou součást jejich společnosti. *„Osobně doufám, že až naše generace plně dospěje, bude mít vlastní životy, manželky a děti, budeme i nadále předávat vše dobré z naší*

³⁷ Mubáarak, muž, 21 let, beduín, rozhovor ze dne 9. 3. 2014

³⁸ Fahed, muž, 25 let, hadhárí, rozhovor ze dne 19. 2. 2014

³⁹ Alí, muž, 25 let, hadhárí, rozhovor ze dne 18. 3. 2014

*kultury. Doufám, že se sami zasloužíme o dobro našeho státu, pomůžeme jeho rozvoji a posuneme ho svými činy dál.*⁴⁰

⁴⁰ Fajsal, muž, 21 let, hadhání, rozhovor ze dne 26. 3. 2014

7 ZÁVĚR

První část výzkumu představila mladou generaci v Kuvajtu, její zázemí a způsob života spojený s náplní volného času, aktivitami a sexualitou. Ukázala, že život mladé poválečné generace v Kuvajtu je v mnohém srovnatelný s jejich vrstevníky na Západě, což se projevuje ve sdílení podobných zájmů a trávení volného času. Jejich život je ovšem přímo formovaný a podmíněný místními vlivy, které představuje jejich rodina, společenské normy a tradice. Tato společenská pravidla jsou spjata s nároky společnosti na dodržování muslimské morálky a tradičních norem, jež jasně určují, co je ve společnosti přípustné a co ne. Jedná se například o naprostý zákaz konzumace jakýchkoliv omamných látek, nebo o genderovou stratifikaci. Ta v praxi způsobuje rozdílný přístup k jejich výchově, jež následně tvoří pro každé pohlaví odlišnou výchozí společenskou pozici a způsobuje přetrvávající odlišnosti mezi životy kuvajtských dívek a chlapců.

Kuvajt v materiálním ohledu odpovídá moderní zemi srovnatelné s jinými rozvinutými státy světa. Kuvajtská mládež ve věku 20 až 25 let vyrostla v blahobytu a stabilním materiálním zázemí, které jim odmala poskytovala jejich rodina a stát. Mladí Kuvajťané jsou zvyklí od dětství cestovat, poznávat cizí země. Volný čas tráví ve společnosti svých přátel a věnují se mnoha zálibám, které u kuvajtských mladíků představují sport a automobilismus, u dívek móda, hudba a nákupy. Jejich životy jsou neoddelitelně spjaty s moderními technologiemi a médii, reprezentovanými satelitními televizemi a internetem. Právě tato média společně s cestováním představují hlavní informační kanály o Západu, jeho životním stylu a jiných světových trendech a propojují je s jejich vrstevníky po celém světě. Mezi místní mladé pronikly prostřednictvím těchto médií aktivity, které se dříve v Kuvajtu nevyskytovaly a v zemi jsou některé klasifikovány jako nelegální. Mnozí mladí je však navzdory tomu do svých životů začlenili a tyto aktivity se staly vyhledávaným zpestřením jejich volného času. Konkrétně se jedná o smíšený společenský život, večírky, konzumaci alkoholu a jiných omamných látek, a v neposlední

řadě i intimní předmanželský styk. Většina mladých tak v určité době dospěla do fáze, kdy byli nuceni své životy modifikovat tak, aby odpovídaly pravidlům místní společnosti, jejíž zásady přímo vycházejí z víry a pevných morálních zásad, které si dodnes kuvajtská společnost zachovala. Z tohoto pohledu se tak nejjednodušším řešením pro mladé jeví uchýlení se do určité ilegality a skrytí těchto aktivit do okruhu svých nejbližších přátel. Současný životní styl, zcela zjevně ovlivněný a utvářený globalizací, tak vede k určité dichotomii jejich životů. Tedy k rozdělení života na jeden vlastní život skrytý, jež reálně žijí, a druhý oficiální, který je od nich z pohledu náboženské i tradiční morálky vyžadován a který žijí v rámci rodiny a veřejnosti.

Z tohoto výzkumu tedy vyplývá, že mladá generace se v mnoha ohledech od starší jasně liší. Jejich odlišnost je možné nalézt v jiném stylu oblékání, jazykovém vybavení, světaznalosti, volnočasových aktivitách, nebo sexualitě. Právě v té se nejzásadněji liší od starších generací a projevy sexuality mezi mladými Kuvajťany zásadně změnila její podobu v místní konzervativní společnosti.

Vlivy, které životní styl mladých odlišily, a způsobily tak určitou generační propast mezi nimi a starší společností, jsou četné. Primárně se jedná o média a jejich snadnou dostupnost prostřednictvím satelitní televize a především internetu. Právě jeho anonymní virtuální prostor poskytuje mladé generaci pestré možnosti využití. Slouží jako zdroj informací všeho druhu a je hojně využíván k navazování styků v reálném prostředí zapovězených. Chytré mobilní telefony tento přístup umožnily každému ze soukromí vlastního přístroje, jenž nepodléhá kontrole okolí a je výhradním vlastnictvím a územím jeho majitele. Posun, který tak mladá generace díky těmto moderním technologiím učinila, je markantní.

Co se týče tradičních rozdílů mezi kuvajtským obyvatelstvem původně beduínským a hadhárí, tak výzkum ukázal, že se v dnešní době rozdílly do značné míry mezi mladými stírají. V životním stylu kuvajtských mladíků nejsou žádné rozdílly mezi beduíny a hadhárí a jednotlivé

individuální odlišnosti jsou způsobeny vlastnostmi samotných jedinců, spíše než jejich původem a rodinou. I mezi sourozenci z jedné rodiny lze najít naprosto odlišné životní styly. U kuvajtských dívek je životní styl mnohem více ovlivněn rodinou a přístupem rodičů k výchově. Obecně je možné konstatovat, že beduínské dívky dodnes vyrůstají v mnohem přísnějších pravidlech než dívky hadhárí. To ovšem ani dnes již nezabrání těm, které o to stojí, aby si svůj skrytý život žily podle svého přesvědčení. I přes vzájemnou podobnost životních stylů a přátelství napříč původy, přetrvává mezi oběma původy kuvajtské mládeže bariéra v podobě nemožnosti vzájemných sňatků a určitého elitářství některých rodů.

Jak vyplývá z druhé části výzkumu, sami mladí Kuvajťané velmi zřetelně pozorují svou odlišnost, ale i vývoj, kterým prochází celá kuvajtská společnost. Tuto společenskou proměnu považují za přirozenou a do značné míry nevyhnutelnou. Vývoj spojený s moderním životním stylem je dle jejich názoru zásadní proto, aby se místní společnost dostala na srovnatelnou úroveň s jinými rozvinutými zeměmi světa. I přes ztrátu mnoha tradic, které vidí mizet jen neradi, si ale uvědomují, že na jejich úkor jim nová podoba společnosti přináší mnohé výhody a pozitiva. Sami respektují společenská pravidla a především svou rodinu, a proto změn patrných na veřejnosti není tolik, jako těch, co se odehrávají tajně pod povrchem a jejichž případná veřejná demonstrace pro ně nepřipadá v úvahu. V otázce zaměřené na budoucnost ale často vyjadřují přání, aby vztahy s jejich potomky nebyly tak silně určovány respektem, jakožto místním hlavním rysem vztahu rodič – dítě. Chtěli by mít ke svým dětem blíže, než k nim mají jejich rodiče, a založit jejich vztah na větší otevřenosti. A to i na úkor částečného zbourání pomyslné bariéry respektu, která v Kuvajtu rodiče od dětí tak výrazně odděluje.

Rodina a respekt k jejím tradicím a společenským zásadám je pro mladé Kuvajťany zásadní a společně s vlastenectvím představují základní pilíře jejich kulturní identity. Tím nejzásadnějším zdrojem identity, kolem kterého se jejich životy primárně odehrávají, je víra. Islám a své muslimství nadřazují nad ostatní kulturní i národní afiliace. Je to právě

víra, která jako jediná v jejich pojetí neztrácí s vývojem svou důležitost a představuje stabilní součást jejich životů. Islám pro ně představuje neměnné hodnoty, a to bez ohledu na praktikování víry v jejich životě, nebo dodržování pravidel islámu. Víra, rodina a společnost jsou v kontextu identity doplňovány vlivy vnějšími, a to v podobě přejímání některých západních hodnot a životního stylu.

Tento výzkum jasně potvrzuje teorii o globalizaci a jejím vlivu na vytváření kulturní identity. Kuvajtská poválečná generace je v tomto ohledu jasným příkladem mladých dospělých, kteří jsou od dětství vystaveni mnoha odlišným kulturním vlivům. To vyústilo v proměnu jejich kulturních percepce, odlišného životního stylu a vytvoření tak generační propasti mezi nimi a rodiči. Ve svých výpovědích mladí Kuvajťané potvrdili, že přejímání cizích prvků a jejich začleňování do místní kultury je to, co je právě pro jejich generaci typické a co je zásadně odlišilo od starších generací. Různorodým pojetím islámu mezi mladými byla potvrzena Marranciho teorie o muslimské identitě. I přes všechny prohřešky proti pravidlům jejich víry, kterých se mnozí dopouštějí a vědomě to přiznávají, se nesnižuje jejich silný vztah k islámu a jeho pevné zakořenění v jejich životech.

Výzkum potvrdil také v úvodu formulovanou hypotézu, že kuvajtská poválečná generace je na jedné straně produkt globalizačních vlivů, které prostřednictvím přejímání cizích kulturních prvků přímo formovaly jejich identity. Na druhé straně však silně zohledňují lokální hodnoty plynoucí z jejich víry a částečně i některých tradic, kterých se mladí nezříkají. Tato kombinace tak dala vzniknout unikátní a svébytné kultuře mladé kuvajtské generace, spojující ve svých životech různé trendy moderní a západní s tradičními aspekty místními, s jedinou neměnnou jistotou v podobě muslimské víry, jakožto stálého zdroje smyslu jejich životů.

8 POZNÁMKY

8.1 Seznam použitých zkratek

ar. = arabsky

angl.. = anglicky

KWD = kuvajtský dinár, měna Státu Kuvajt, odpovídající cca 70,-Kč

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

9.1 Primární zdroje

1. Vlastní data získaná během terénního výzkumu

9.2 Sekundární zdroje

1. Abu-Hakima, Ahmad Mustafa (1983): *The Modern History of Kuwait 1750 – 1965*, Luzac & Company, London, UK
2. Boghardt, Lori Plotkin (2006): *Kuwait Amid War, Peace and Revolution: 1979 – 1991 and New Challenges*, Palgrave Macmillan, New York, USA
3. Casey, Michael S. (2007): *The History of Kuwait*, Greenwood Press, Westport, USA
4. Cordesman, Anthony H. (1997): *Kuwait: Recovery and Security After the Gulf War*, Westview Press, Colorado, USA
5. Crystal, Jill (1992): *Kuwait: The Transformation of an Oil State*, Westview Press, Colorado, USA

6. Dresch, Paul (ed.), Piscatori, James (ed.) (2013): *Monarchies and Nations: Globalisation and Identity in the Arab States of the Gulf*, I. B. Tauris & Co Ltd., London, UK
7. Freeth, Zahra (1972): *A New Look at Kuwait*, George Allen & Unwin Ltd., London, UK
8. Fox, John W. (ed.), Mourtada-Sabbah, Nada (ed.), al-Mutawa, Mohamed (ed.) (2006): *Globalization and the Gulf*, Routledge, Oxon, UK
9. Hanie, Adam (2011): *Capitalism and Class in the Gulf Arab States*, Palgrave Macmillan, New York, USA
10. Hendl, Jan (2005): *Kvalitativní výzkum*, Portál, Praha, ČR.
11. Khadduri, Majid; Ghareeb, Edmund (1997): *War in the Gulf, 1990-91: The Iraq-Kuwaiti Conflict and Its Implication*, Oxford University Press, New York, USA
12. Marranci, Gabriele (2008): *Anthropology of Islam*, Berg, Oxford, UK
13. Rajab, Jehan Sayid (1999): *Failaka Island The Ikaros of the Arabian Gulf*, Tareq Rajab Museum, Kuwait
14. Rush, Alan (1987): *Al-Sabah: History & Genealogy of Kuwait's Ruling Family 1752 – 1987*, Ithaca Press, London, UK
15. Sapsted, David (1980): *Modern Kuwait*, Macmillan London Limited, London, UK
16. Scarce, Jennifer M. (1985): *The Evolving Culture of Kuwait*, Royal Scottish Museum, Edinburgh, UK
17. Schwartz, Seth J. (ed.); Koen, Luyckx (ed.); Vignoles, Vivian L. (ed.) (2011): *Handbook of Identity Theory and Research, Volume 1 – 2*, Springer, New York, USA

18. Shaw, Ralph (1976): *Kuwait*, Macmillian London Limited, London, UK
19. Tétreault, Marry Ann (2000): *Stories of Democracy: Politics and Society in Contemporary Kuwait*, Columbia University Press, New York, USA
20. Vine, Peter; Casey, Paula (1992): *Kuwait: A Nation's Story*, Immel Publishing, London, UK
21. Woodward, Kath (2002): *Understanding Identity*, Hodder Headline Group, London, UK

10 RESUMÉ

As it comes from the name of the thesis *Among Islam, Tradition and the West: Picture and Creation of Identity of Post-war Kuwaiti Generation* the work aims on exploring the young generation of Kuwaiti society and in the age from 20 to 25 years. This generation have grown up in different environment then the elders. They did not experience miserable and poor conditions of pre-oil Kuwaiti era like their grand-parents. They did not have to handle the sudden and rapid change of the country that happen during the first decades after the beginning of oil exportation. Moreover, young Kuwaitis did not experience the Iraqi invasion in 1990. This generation has grown up in safe, wealthy country where the Western consumer lifestyle has been fully adapted. In the same time, Kuwaiti society has remained closely tight with their traditions, customs and social mechanisms. Until these days, many of the society rules are imposed on the young generation and breaking them is being strictly condemned.

Eight-months field research was conducted in Kuwait to explore the life of the young generation. The research has presented their family and educational background, current lifestyle, and also their sexuality. In addition, attitudes of young generation toward the most important factors in the creation of cultural identity were explored. It included their attitude towards their country, Kuwaiti society, family and religion. The research presents the young Kuwaitis as a group, that grew up in very traditional environment of their families but on the other hand were since their childhood under direct influences of the globalization. It has shown that the new technologies and media have created a significant gap among this generation and elders. Young Kuwaitis are more open to the world influence and other cultures. They look for them and make them part of their lives. As it comes from research, young Kuwaiti generation has combined the influences in a very specific way. Even though their lifestyle might appear strongly Westernized, the research has proven that their lives remain strongly tied with mainly with their Muslim faith and also their families, both representing unchangeable values for their future.